

**ACADEMIA „ȘTEFAN CEL MARE” A MINISTERULUI
AFACERILOR INTERNE AL REPUBLICII MOLDOVA
ȘCOALA DOCTORALĂ „ȘTIINȚE PENALE ȘI DREPT PUBLIC”**

**Cu titlu de manuscris
CZU: 343.137.5:343.915(043.2)**

STAHURSCHI Alina

**RĂSPUNDEREA PENALĂ PENTRU ATRAGEREA MINORILOR
LA ACTIVITATE CRIMINALĂ SAU DETERMINAREA LOR
LA SĂVÂRȘIREA UNOR FAPTE IMORALE**

**REZUMATUL TEZEI DE DOCTOR ÎN DREPT
Specialitatea: 554.01 – Drept penal și execuțional penal**

- Autor:** STAHURSCHI Alina
- Conducător de doctorat:** CHIRIȚA Valentin,
doctor în drept, conferențiar universitar
- Comisia de îndrumare:** GLADCHI Gheorghe,
doctor habilitat în drept, profesor universitar,
CARP Simion,
doctor în drept, profesor universitar,
GERMAN Marian,
doctor în drept, profesor universitar

CHIȘINĂU, 2024

Teza a fost elaborată în cadrul Școlii Doctorale „Științe penale și Drept public” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova.

Autor:

STAHURSCHI Alina

Conducător de doctorat:

CHIRIȚA Valentin, doctor în drept, conferențiar universitar, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI.

Comisia de doctorat:

1. COJOCARU Radion, președinte al Comisiei de doctorat, doctor în drept, profesor universitar, Academia „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne;
2. CHIRIȚA Valentin, conducător de doctorat, doctor în drept, conferențiar universitar, Academia „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne;
3. ULIANOVSKI Xenofon, referent oficial, doctor habilitat în drept, profesor universitar, Universitatea de Stat din Moldova;
4. GLADCHI Gheorghe, referent oficial, doctor habilitat în drept, profesor universitar, Academia „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne;
5. BUJOR Valeriu, referent oficial, doctor în drept, profesor universitar, Institutul de Științe Penale și Criminologie Aplicată din Moldova.

Secretar al Comisiei de doctorat:

SLISARENCO Ion, dr., Academia „Ștefan cel Mare”.

Susținerea va avea loc în data de „05” iulie 2024, ora 14:00, în cadrul Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI (adresa: mun. Chișinău, str. Gh. Asachi, nr. 21, bloc administrativ, etajul III, sala de conferințe).

Rezumatul și teza de doctorat pot fi consultate la biblioteca Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova, pe pagina web a Școlii Doctorale Științe penale și drept public (<https://www.academy.police.md/scoala-doctorala/sustinere-teze-de-doctorat/teze-de-doctorat>) și pe pagina web a Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare (www.anacec.md).

Autor: _____ STAHURSCHI Alina

Secretarul Comisiei de doctorat: _____ SLISARENCO Ion,
doctor în drept

**CUPRINSUL
REZUMATULUI TEZEI**

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII.....	4
CONȚINUTUL TEZEI.....	8
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI.....	26
BIBLIOGRAFIE.....	30
LISTA PUBLICAȚIILOR ȘTIINȚIFICE ALE AUTORULUI LA TEMA TEZEI.....	33
ADNOTARE (în limbile română, rusă și engleză).....	35-37

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța problemei abordate rezidă în perpetuarea necesității de protejare a minorilor contra tentațiilor ce-i ademenesc și atrag la săvârșirea faptelor infracționale și imorale, la o etapă a vieții în care le vine greu să înțeleagă pericolul social al acțiunilor în care sunt atrași de adulți, având siguranța că aceștia le vor tot binele din lume. De altfel, atunci când o infracțiune este săvârșită de către minori, în complicitate cu maturii, aceasta le oferă o experiență de conduită criminală fără precedent. În astfel de situații sunt create condiții favorabile pentru a face schimb de informații și de a împărtăși experiențele infracționale.

Dezvoltarea accelerată a tehnologiilor, a societății în ansamblu, la care se adaugă curiozitatea și setea copiilor de informație, de activități tentante și atractive, constituie condiții favorabile pentru adulții rău intenționați de a-i atrage în activitatea lor criminală. Din aceste considerente, astăzi se impune ca prioritate modernizarea și racordarea tuturor instrumentelor juridice destinate ocrotirii minorilor la exigențele timpului în care trăim, mai ales cele de natură penală, care sunt mult mai energice și agresive față de cei care intenționează a folosi calitățile fizice și intelectuale ale minorului pentru realizarea scopului infracțional.

În condițiile existenței unui stat de drept este de neconceput tolerarea faptelor care atentează la siguranța minorilor, iar pe acest fundal incriminarea corespunzătoare a lor capătă o relevanță deosebită.

Actualmente, ținându-se seama de rolul principal al familiei în educarea minorului, intervenția statului s-a redus esențial, având un caracter subsidiar, el intervenind numai atunci când familia nu este capabilă să acționeze. După noi, acest concept urmează a fi revăzut, iar instituțiilor specializate ale statului trebuie să li se pună ca sarcină prioritară intervenția prin măsuri de protecție a minorului și de sprijin mai accentuat, prin măsuri cu caracter temporar sau permanent, inclusiv de ordin legislativ, care să-i facă rezistenți în fața unor tentații criminale.

În scopul protejării minorului de implicarea în săvârșirea faptelor infracționale, legiuitorul autohton a consacrat o normă aparte (art. 208) în conținutul Codului penal, căreia îi revine misiunea incriminării faptei de „Atragere a minorilor la activitatea criminală sau determinarea lor la săvârșirea unor fapte imorale”. Reglementarea acestei categorii de fapte în Codul penal autohton a contribuit enorm la reducerea fenomenului infracțional în rândul minorilor, acolo unde rolul adulților era decisiv în determinarea lor la săvârșirea acestora.

Cu toate acestea, statistica ultimilor ani înregistrează cazuri de atragere a minorilor în activitatea criminală. Or, potrivit datelor prezentate de Direcția generală informații și evidențe operative a STI al MAI al Republicii Moldova, constatăm că în perioada anilor 2014-2023, pe teritoriul Republicii Moldova au fost înregistrate 481 infracțiuni de atragere a minorilor la activitatea criminală sau determinarea lor la săvârșirea unor fapte imorale.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemei de cercetare. O contribuție remarcabilă la studierea problematicii enunțate a fost adusă de către autorii din țară și cei din străinătate.

La nivel național, o contribuție valoroasă la cercetarea infracțiunilor săvârșite cu implicarea minorilor au adus-o următorii autori: S. Brînză, V. Stati, A. Borodac, S. Copețchi, R. Cojocar, X. Ulianovschi, N. Vladliuc, G. Gladchi, D. Vasiloii, M. Buciuaneanu, O. Rotaru, Ig. Dolea, V. Zaharia, A. Țurcan, M. Mutu-Strulea, I. Ciobanu, T. Carpov, M. Gherman, V. Bujor, L. Gîrla, M. Bârgău, M. Dascălu, A. Corcenco și alții.

La nivel internațional, un aport considerabil la studiul infracțiunii analizate și-au adus următorii autori: M. Basarab, A. Ungureanu, I. Pitulescu, M. Hotca, I. Casandra, R. Ionuș, I. Oancea, N. Vetrov, N. Kadnikova, E. Hudeakov, S. Ojogov, D. Ușakov, A. Kibalnik, I. Solomenko, Iu. Pudovocikin, Z. Hanova, R. Șevcenko, B. Gladchih, E. Korovin, M. Bavsun, P. Popov, G. Șerbakova, I. Od-noliko, N. Babii, M. Cornejo, E. Chauffard, J. Echegaray, R. Worms, A. Kiskis, S. Justickaja, R. Uscila, N. Bassou, A. Kid etc.

Realizarea studiului subiectului supus cercetării științifice, este condiționată de: necesitatea concretizării și definirii conceptelor de: atragere la activitatea criminală, instigare la infracțiune, determinare la săvârșirea unor fapte imorale; argumentarea necesității decriminalizării modalității faptice „determinarea la săvârșirea faptelor imorale” și redarea acestei a unui conținut contravențional; concretizarea și gradarea tipurilor de violență aplicate asupra minorilor în cea nepericuloasă și periculoasă pentru viața și sănătatea victimei; argumentarea unui set de recomandări sub formă de lege ferenda etc.

Scopul și obiectivele lucrării. Scopul prezentei lucrări constă în realizarea unui studiu amplu și multiaspectual al spectrului de probleme juridico-penale referitoare la infracțiunea de atragere a minorilor la activitatea criminală sau determinarea lor la săvârșirea unor fapte imorale, precum și înaintarea unor recomandări de perfecționare a cadrului normativ național existent.

Pentru atingerea finalității scontate au fost trasate următoarele obiective:

- studiul surselor doctrinare și al reglementărilor normative internaționale și naționale ale infracțiunii de atragere a minorilor la activitatea criminală sau determinarea lor la săvârșirea unor fapte imorale;

- examinarea elementelor obiective și subiective ale infracțiunii prevăzute la art. 208 CP al RM;

- elucidarea circumstanțelor agravante ale infracțiunii de atragere a minorilor la activitatea criminală sau determinarea lor la săvârșirea unor fapte imorale;

- analiza comparativă a legislațiilor penale ale altor state;

- stabilirea unor criterii clare de delimitare a atragerii minorilor la activitatea criminală sau determinarea lor la săvârșirea unor fapte imorale de alte infracțiuni;

- concretizarea și diferențierea tipurilor de violență aplicate asupra minorului în procesul realizării faptei în cauză;
- stabilirea momentului de consumare a infracțiunii analizate;
- concretizarea motivului și scopului urmărit de făptuitor în urma atragerii minorilor la activitatea criminală sau determinarea lor la săvârșirea unor fapte imorale;
- înaintarea unor propuneri de lege ferenda, care vor îmbunătăți cadrul legal existent al infracțiunii date.

Metodologia cercetării științifice. Pentru atingerea scopului și obiectivelor indicate supra a fost utilizat materialul normativ (convenții, acorduri internaționale, coduri, legi, hotărâri etc.) și doctrinar (tratate, manuale, monografii, teze de doctorat, ghiduri, materialele conferințelor științifico-practice, reviste, articole științifice, baze de date electronice etc.) vizând infracțiunea de atragere a minorilor la activitatea criminală sau determinarea lor la săvârșirea unor fapte imorale. De asemenea, latura teoretică a lucrării a fost îmbinată cu studii de caz preluate din practica judiciară națională.

Pentru atingerea obiectivelor prestabilite, în cursul cercetării au fost utilizate cele mai eficiente și recunoscute metode de cercetate în domeniul juridic, cum ar fi: metoda istorico-juridică (utilizată în procesul răsfoirii trecutului istoric al evoluției normelor penale în materia incriminării faptelor de atragere a minorilor în activități criminale); metoda comparativă (utilizată în procesul de comparare a reglementărilor naționale cu cele ale altor state); metoda deductivă (folosită pe larg la selectarea și interpretarea unor idei doctrinare lansate cu ocazia cercetării normei prevăzute la art. 208 CP al RM); metoda interpretării literare (folosită la cercetarea sensului lexical al cuvintelor, expresiilor, termenilor), metoda prospectivă (utilizată în vederea alegerii celor mai eficiente căi de abordare a problematice în materia calificării faptei de atragere în activitatea criminală sau determinarea la săvârșirea unor fapte imorale), precum și cea sistemică (aplicată la identificarea consecutivității reglementării faptei prevăzute la art. 208 a CP al RM în rândul celorlalte componente de infracțiuni în care sunt atrași minorii); sondajul (necesar identificării practicilor aplicate de organele de urmărire penală și instanțele judecătorești).

Noutatea și originalitatea științifică. Prezentul studiu reprezintă o cercetare complexă a problemelor teoretico-practice privind infracțiunea de atragere a minorilor la activitatea criminală sau determinarea lor la săvârșirea unor fapte imorale. Principalele elemente inovative ale studiului sunt: concretizarea și definirea conceptelor de: atragere la activitatea criminală, instigare la infracțiune, determinare la săvârșirea unor fapte imorale; argumentarea necesității decriminalizării modalității faptice „determinarea la săvârșirea faptelor imorale” și redarea acestei a unui conținut contravențional; concretizarea și gradarea tipurilor de violență aplicate asupra minorilor în cea nepericuloasă și periculoasă pentru viața și sănătatea victimei; argumentarea unui set de recomandări sub formă de lege ferenda etc.

Semnificația teoretică a lucrării. Importanța teoretică a tezei rezultă din soluționarea unor probleme de ordin juridico-penal cu referire la infracțiunea de atragere a minorilor la activitatea criminală sau determinarea lor la săvârșirea unor fapte imorale, iar concluziile formulate ar putea completa bazele teoretice ale dreptului penal, inclusiv prin înlăturarea unor lacune legislative relevate și înaintarea unor propuneri concrete sub aspect de lege ferenda.

Valoarea aplicativă a lucrării va fi apreciată din punct de vedere practic, în mod prioritar, pentru organele de drept, în deosebi: ofițeri de urmărire penală, ofițeri de investigații, procurori, judecători, avocați etc., cărora le vor fi de folos reperatele științifico-practice de încadrare juridică a infracțiunii de atragere a minorilor la activitatea criminală sau determinarea lor la săvârșirea unor fapte imorale. Totodată, materialele prezentului studiu științific pot servi drept suport în procesul de instruire atât a studenților ciclurilor I-III de studii, audienților cursurilor de formare inițială și managerială, cât și pentru alte categorii de cititori.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere sunt reprezentate de analiza teoretico-practică a infracțiunii privind atragerea minorilor la activitate criminală sau determinarea la săvârșirea unor fapte imorale, prevăzute la art. 208 CP al RM, delimitarea infracțiunii de atragere a minorilor la activitatea criminală sau determinarea lor la săvârșirea unor fapte imorale de alte fapte similare, cât și formularea unor soluții normative, care, într-o perspectivă, vor facilita acoperirea lacunelor existente în legislația națională pe segmentul protecției minorilor.

Implementarea rezultatelor științifice. Majoritatea subiectelor din prezenta lucrare, precum și unele recomandări, au fost dezbătute în cadrul diferitor manifestații cu caracter științific, fiind publicate atât în reviste științifice recunoscute, cât și în materialele conferințelor științifice naționale. De asemenea, conținutul și concluziile formulate în prezenta teză pot fi utilizate în procesul de instruire a studenților din cadrul instituțiilor de învățământ superior, în activitatea practicienilor, totodată putând sta și la baza perfecționării de perspectivă a cadrului normativ național.

Aprobarea rezultatelor. Cercetările desfășurate în cadrul prezentei lucrări au fost puse în discuție în cadrul mai multor conferințe științifice naționale și internaționale. Totodată, conceptele de bază ale studiului au fost prezentate în variate reviste științifice de profil: Analele științifice ale „Academiei Ștefan cel Mare” a MAI; Revista științifico-practică „Legea și viața”; Revista Națională de Drept; Revista „Supremația Dreptului”.

Publicații la tema tezei. La tema tezei de doctorat au fost publicate în 10 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: atragere, instigare, determinare, activitate criminală, infracțiune, fapte imorale, minor, părinte, ocrotitor legal, pedagog, constrângere, violență, victimă, răspundere penală.

CONȚINUTUL TEZEI

În **Capitolul I**, intitulat: „*Analiza materialelor științifice publicate la tema tezei de doctor*”, constituit din trei subcapitole, consacrate studiului materialelor științifice privind infracțiunea de atragere a minorilor la activitate criminală sau determinarea lor la săvârșirea unor fapte imorale, publicate atât în Republica Moldova, cât și în străinătate, fapt ce a permis realizarea unei cercetări complexe și multiaspectuale a infracțiunii nominalizate.

Analiza în complexitate a teoriilor și ideilor promovate de către cercetătorii autohtoni, a permis examinarea unor asemenea probleme cum ar fi: conceptul teoretic al noțiunii de atragere a minorilor la activitate criminală sau determinarea lor la săvârșirea unor fapte imorale, interpretarea și aplicarea acestora în condiția existenței mai multor idei, teorii, dar și abordări practice a subiectului vizat, inclusiv desemnarea unor particularități specifice infracțiunii de referință, alături de analiza teoriilor, precum și a celor existente în mediul științific de specialitate peste hotarele Republicii Moldova.

Perfecționarea legislației referitoare la minor reprezintă o cerință care se adresează nu numai organului legislativ, dar și întregii societăți. Prevenirea delincvenței juvenile, ca și recuperarea delincentului minor prin modalități cât mai adecvate vârstei acestuia, trebuie să constituie una dintre preocupările fundamentale ale societății contemporane [33, p. 239].

Autoarea Mariana Buciuceanu, în lucrarea „Probleme sociale ale comportamentului delincent în rândul tineretului” (teză de doctorat) din 2007, examinează fenomenul dat în baza unor studii sociologice. [8, p. 50-51].

Autorii Gladchi G. și Popa V., în lucrarea „Conceptul și particularitățile criminologice ale criminalității minorilor”, menționează că, criminalitatea minorilor, fiind parte componentă a fenomenului criminalității în ansamblu, în același timp își are particularitățile sale specifice, care permit cercetarea acestora ca obiect de sine stătător al criminologiei. Astfel, personalitatea infractorului minor are trăsături biopsihosociale specifice. Din acestea fac parte lipsa experienței de viață, formarea nedefinită a orientării sociale, gradul de influență, conformismul sporit, orientarea spre grupurile neformale, dorința de autoafirmare în cadrul acestora, tendința de demonstrare a independenței, atitudinea sfidătoare față de normele morale și juridice, predispoziția de a-și atribui vina altora, supunerea totală autorității recidiviștilor, iresponsabilitatea de acțiunile proprii, orientarea spre satisfacția de moment [22, p. 36].

Autoarea Oxana Rotaru, în „Criminalitatea minorilor: aspect penal, psihologic și criminologic” (teză de doctorat) din 2007, examinează problema sub trei aspecte și pune în discuție originea noțiunilor de „delincvență juvenilă” și „minoritate penală” [30, p. 67].

Referitor la cercetarea problemei delincvenței, considerăm necesar de a specifica și suportul de curs „Delincvența juvenilă”, elaborat în cadrul Universității

de Stat din Moldova (Chișinău, 2008) al autoarei Maria Mutu-Strulea, în care este caracterizat fenomenul de delincvență juvenilă [26, p. 5].

În același timp, dintre cercetătorii spațiului doctrinar autohton merită a fi menționat autorul Stanislav Copețchi care, prin conținutul tezei sale de doctorat, s-a preocupat nemijlocit de problema responsabilizării penale pentru infracțiunea de atragere a minorilor în activitatea criminală sau determinarea acestora la săvârșirea faptelor imorale [17, p. 83].

În monografia intitulată „Răspunderea penală pentru atragerea minorilor la activitatea criminală sau determinarea lor la săvârșirea unor fapte imorale”, Copețchi S. subliniază faptul că, un număr mare de infracțiuni sunt săvârșite de minori sau cu participarea minorilor. Iar una din cauzele ce determină, existența criminalității în rândul minorilor rezidă din influența negativă exercitată de către adulți asupra minorilor, inclusiv prin atragerea acestora la activitatea criminală. Celor adulți le este convenabil să atragă minorii în calitate de executori la săvârșirea faptelor penale, cel puțin grație faptului că ultimii beneficiază de un tratament sancționator mai blând. Astfel, necesitatea protecției minorilor de o atare influență criminală, exercitată de adulți, se explică prin lipsa la primii a unei stabilități morale și afective, fiind ușor influențați, inclusiv pe calea comiterii de infracțiuni și fapte imorale [17, p. 5].

În articolul științific intitulat „Caracteristica criminologică a delicvenței juvenile și a minorilor în Republica Moldova”, I. Ciobanu menționează că problema combaterii delicvenței juvenile și a minorilor constituie una dintre direcțiile principale ale luptei împotriva criminalității.

Pe parcursul studierii problemei criminalității minorilor, autorul I. Ciobanu a ajuns la următoarele concluzii: minorul delincvent este o personalitate dezarmonică, dezechilibrată, rău formată, dar nu este un om pierdut; există în el încă sau pot fi create premise pentru restructurarea personalității, pentru recuperarea sa [12, p. 74].

În articolul științific intitulat „Răspunderea penală a minorilor. Propuneri de lege ferenda”, autorul Botnaru S. susține că minorii, aflându-se în plină dezvoltare atât fizică, cât și psihică, prezintă, din punct de vedere psihologic, o mentalitate și o capacitate de a gândi diferită de cea a maturilor. Totodată, ei sunt mai receptivi la influențele negative, la care pot fi supuși și, de asemenea, pot fi mai ușor reeducați după ce au încălcat legea penală [4, p. 231].

Importante sugestii și cercetări aduce doctrina națională și distinșii autori Brînză S. și Stati V., prin numeroasele lor lucrări dedicate dreptului penal (de ex., *Drept penal. Partea Specială. Volumul I*). Printre problemele cercetate se numără și infracțiunea de atragere a minorilor la activitatea criminală sau determinarea lor la fapte imorale. Cu referire la această infracțiune, autorii menționează că obiectul juridic special îl constituie relațiile sociale cu privire la dezvoltarea socială, spirituală și morală a minorului, apărute împotriva atrage-

rii minorilor la activitatea criminală sau determinării lor la săvârșirea unor fapte imorale [6, p. 766].

O contribuție remarcabilă în planul cercetării infracțiunii calificate după semnele componenței prevăzute la art. 208 CP aparține autorilor Alexandru Borodac și Marian Gherman care, în lucrarea „*Calificarea infracțiunilor*”, susțin că obiectul infracțiunii discutate este interesul minorului, un element obligatoriu, inerent fiecărei infracțiuni, în condițiile în care nu pot exista infracțiuni fără obiect de atentare [2, p. 90].

O altă lucrare de mare valoare pentru doctrina penală moldavă este cea semnată de M. Dascălu, *Fenomenul infracțional în rândul minorilor*, în care autorul acordă o atenție deosebită fenomenului cercetat, numind infractorii minori într-un mod mai neobișnuit - devianți nevârșnici ori minori delincvenți. Tot în această lucrare, renumitul autor susține că, minorul delincvent este acel nevârșnic, ale cărui necesități biologice, afective, intelectuale, social-educative nu au fost satisfăcute la timp și în modul corespunzător culturii sau subculturii în care trăiește [21, p. 12].

Doctrinarul A. Corcenco în lucrarea sa „*Evoluția dreptului penal privind infractorii minori. Referințe de ordin istoric*”, examinează multidimensional evoluția istorică a fenomenului infracțional ce implică acțiuni ale minorului, de sine stătătoare sau dirijate de maturi. Autorul observă că adolescentul, inclusiv cel infractor, reprezintă o personalitate în formare, cu un conținut psiho-moral propriu și că reacția de apărare contra conduitei sale socialmente periculoase nu poate face abstracție de acest specific și trebuie să vizeze, în primul rând, problema educației deficitare pe care a primit-o anterior [18, p. 34].

În lucrarea autorilor Radion Cojocaru și Valentina Rusu „*Răspunderea penală a minorului în unele țări europene*” autorii susțin că, urmărind experiența statelor străine în materia reglementării răspunderii penale a minorilor, este oportună sistematizarea normelor ce vizează minoritatea într-un capitol separat al Codului penal al Republicii Moldova [16, p. 46].

Astfel, devine obligatorie, adaptarea legislației naționale, inclusiv cea privitoare la minori, la reglementările europene, cel puțin sub raportul principiilor ei fundamentale, din momentul în care țara noastră s-a angajat în reforma juridică, reclamată de tranziția la o societate deschisă și democratică.

O contribuție covârșitoare la dezvoltarea doctrinei penale mondiale pe segmentul cercetării infracțiunii de atragere a a minorului în activitatea infracțională o au autorii români.

În acest context, îl menționăm pe autorul român Matei Basarab, care definește obiectul juridic special ca valoarea contra căreia se îndreaptă nemijlocit acțiunea (inacțiunea) prevăzută de legea penală, valoare caracterizată prin anumite trăsături proprii, speciale care servesc la individualizarea unei infracțiuni din cadrul aceleiași grupe sau subgrupe [1, p.147].

Autorul român Augustin Ungureanu reușește să atragă atenția asupra faptului că obiectul juridic special al infracțiunii constituie o valoare socială sau o relație specială privitoare la aceasta, vătămată sau periclitată prin săvârșirea unei infracțiuni [32, p.75].

Pitulescu I. este un alt autor român, care completează doctrina română cu valoroase lucrări ce abordează și problema incriminării faptei de atragere a minorilor în activitatea criminală. Acesta începe studiul său cu definirea statutului de minor. În acest sens, susține că minoritatea penală nu este echivalentă cu minoritatea civilă, limitele lor superioare fiind diferite [28, p.40].

O altă lucrare care vine să îmbogățească gama abordărilor doctrinare române pe segmentul infracționalității în rândul minorilor este cea a autorului Casandra I., cu titlul „Pedepse penale aplicate minorilor”. În această lucrare se elucidează semnificația răspunderii penale a minorilor conform CP al RM și României, în particular prin realizarea acesteia sub forma pedepsei penale, fapt care a contribuit la evidențierea necesității de schimbare a modelului de sancționare a minorilor, conform CP al RM, într-un model liberal, ceea ce ar permite racordarea sistemului de răspundere penală a minorilor la standardele europene și internaționale în acest domeniu [10, p. 6].

Pe parcursul întregului studiu realizat am întâlnit foarte multe cercetări complexe ale fenomenului infracțional cu implicarea minorilor, acestea venind din fosta URSS, cu precădere din *doctrina Federației Ruse*. Literatura de specialitate rusă abundă în lucrări cu conținut științific ce tratează cu minuțiozitate problematica vizată, începând cu polemica asupra esenței juridice a acțiunii de atragere la activitatea infracțională.

În acest sens, profesorul rus N. I. Vetrov, în lucrarea sa „Уголовное право. Особенная часть”, susține că, prin termenul de „atragere” trebuie de înțeles diferite acțiuni (influențarea psihică sau fizică), îndreptate spre trezirea la minor a dorinței de a participa la comiterea uneia sau a mai multor infracțiuni [35, p. 119].

Un alt autor rus, Kadnikova N.D., în lucrarea „Комментарий к Уголовному кодексу РФ”, susține că prin termenul de „atragere” se are în vedere acțiunea îndreptată spre trezirea dorinței minorului, aspirației, a determinării de a participa în calitate de autor (coautor), complice la comiterea infracțiunii [37, p. 352].

Remarcabile contribuții în dezvoltarea doctrinei ruse în materia examinării infracțiunilor contra minorilor o are și autorul I. E. Pudovocikin, care recunoaște drept obiect juridic special al respectivei infracțiuni relațiile sociale care asigură dreptul copilului de a fi protejat de informații, propaganda sau agitație, care ar putea provoca daune sănătății, dezvoltării fizice și mentale [38, p. 97].

Nu pot fi trecute cu vederea nici lucrările autoarei Z. P. Hanova care, în lucrarea sa „Вовлечение несовершеннолетних в совершение антиобщественных действий уголовно-правовое и криминологические проблемы”, susține că

obiectul juridic special al infracțiunii cercetate îl formează relațiile sociale care asigură drepturile minorului de a fi protejat de informația care cauzează daune dezvoltării sale sociale și spirituale [41, p. 8].

Doctrina ucraineană nu trece cu vederea problematica incriminării penale a faptelor de atragere a minorilor în activități infracționale. Studiile realizate în privința acestora sunt destul de complexe și relevante. Deși într-un număr mai restrâns, totuși, lucrările de specialitate ucrainene oferă studii concise și extrem de necesare inspirării tuturor statelor din regiune, acolo unde există multe în comun pe segmentul reglementării și combaterii fenomenului criminalității juvenile.

Lucrarea „Способи втягнення неповнолітнього у злочинну діяльність”, cu mare impact asupra științei dreptului penal, scrisă de autoarea Șcerbacova G. V., se referă în exclusivitate la problematica calificării faptei de atragere a minorilor în activități infracționale [42].

O altă valoroasă lucrare, în spațiul doctrinar ucrainean, este cea a grupului de autori Ganova G.O., Priseajniuk I.I., Turkot M. S., unde se menționează că în acele cazuri în care un adult este acuzat de o infracțiune, potrivit modificării prevăzute la art. 304 Cod penal al Ucrainei, în sesizarea suspiciunii și în rechizitoriu trebuie să se precizeze clar ce acțiuni specifice au fost folosite pentru influențarea minorului, menite să-l facă să dorească să participe la săvârșirea cel puțin a unei infracțiuni [36, p.32].

Unele cercetări relevante privind subiectul implicării minorilor în activități criminale identificăm și în *literatura belorusă* de specialitate, acestea aparținând renumitului autor N. Babii.

În una din lucrările sale, „Уголовная ответственность за спаивание несовершеннолетних”, autorul indică asupra faptului că, în rezultatul atragerii minorului la activități criminale, dauna este cauzată dezvoltării armonioase a minorului [34, p. 14].

Așadar, trecând în revistă lucrările doctrinare din țările menționate, este ușor de observat că practica judiciară, deopotrivă cu știința dreptului penal, au depus eforturi colosale, de-a lungul anilor, în privința dezvoltării unui cadru incriminator cuprinzător și eficient în materia cercetării cazurilor penale ce au ca subiect un minor.

Examinând și specificul *doctrinei europene* pe segmentul criminalității juvenile, în special a celei ce implică acțiunile minorilor, constatăm o reticență în cercetarea respectivului fenomen, dar și o reticență în reglementarea faptei de atragere a minorilor în activități criminale. Or, este de observat că majoritatea țărilor europene nu includ în conținutul Codurilor penale infracțiunea în discuție, iar capitolele ce apără minorul și familia incriminează fapte conexe implicării minorilor în activități criminale sau, în alte cazuri, prevăd un număr anumit de infracțiuni în care este implicat minorul (trafic de copii, cerșetoria,

proxenetismul, practicarea prostituției etc).

Deci, după cum menționam, în știința dreptului penal european pe segmentul reglementării infracțiunilor în care sunt implicați minorii o deosebită atenție se acordă protecției familiei, așa cum o fac și legiuitorii europeni în textul Codurilor penale, considerând că, odată cu protejarea acesteia, va fi ocrotit și minorul în calitate de membru al ei.

Astfel, constatarea noastră își găsește confirmare în lucrarea „Sociologie generală” a autorilor M. H. Cornejo, E. Chauffard, J. Echegaray și R. Worms, care consideră că „familia este, înainte de toate, un grup economic, în care solidaritatea de interese este întărită prin instinctul sexual, prin autoritate, prin comunitatea de bunuri și a domiciliului” [19, p. 405]. Potrivit aceluiași autori, mediul familial este considerat decisiv pentru exercitarea drepturilor minorului, deoarece drepturile acestuia încep din familie.

Din toată doctrina europeană, doar în conținutul celei lituaniene găsim studii impunătoare în materia examinării faptelor penale ce atentează la relațiile sociale de protecție a minorilor. Anume în acest context, prezentăm monografia semnată de autorii Kiškis A., Justickaja S., Uscila R., Justickis V. Nusikalstamumas, care se preocupă de cercetarea fenomenului prevenirii infracționalității, unde se dedică un compartiment aparte și delicvenței juvenile. Potrivit autorilor, creșterea acestui fenomen mărturisește marile probleme de socializare ale generației în creștere. Se dovedește că familia, școala și alte institute sociale nu fac față sarcinilor lor și nu sunt în măsură să asigure o creștere adecvată a tinerei generații [19, p. 405].

Diversitatea tipurilor instituționale europene de răspuns la delincvența minorilor, care se regăsesc, în prezent, și în restul lumii, este dată de diversitatea reacțiilor sociale la fenomen și la unele modele legislative ce țin de diversitatea exigențelor, a situațiilor și a interpretării comportamentelor deviate și delincvente în societate, a varietății acestora și a pretențiilor actuale față de condiția umană în general și, nu în ultimul rând, particularitățile și intervențiile statului în probleme de prevenire și control.

În **Capitolul II**, cu titlul: „*Retrospectiva reglementărilor normative și aspecte de drept comparat privind infracțiunea de atragere a minorilor la activitate criminală sau determinarea lor la săvârșirea unor fapte imorale*”, include trei subcapitole și conține o retrospectivă asupra reglementărilor penale a faptei de atragere a minorilor la activitate criminală sau determinarea lor la săvârșirea unor fapte imorale. În același timp a fost efectuat studiu comparativ al infracțiunii cercetate prin prisma legislațiilor penale ale altor state (România, Ucraina, Federația Rusă, Belarus, Armenia, Aziebarjan, Kazahstan, Tadjikistan, Turcmenistan, Uzbekistan, Georgia, Franța, Polonia, Lituania, Elveția, Germania, Italia, Bulgaria, Spania, Grecia, Malta, Letonia, Estonia, Finlanda etc.) dar și studiul unei largi diversități de materiale științifice ce vizează elemente de

drept penal comparat scrise la tema tezei.

Primele reglementări în domeniul recunoașterii legale a statutului copilului în societate devin cunoscute omenirii cu ocazia delimitării categoriei sociale din care făceau parte. Astfel, potrivit Codului Hammurapi, copilul născut în căsătorie, a cărui mamă era liberă, avea calitatea de om liber [20, p. 31].

În antichitatea greacă și romană se găsesc primele referințe cu privire la statutul legal al copilului, unde copilul era considerat a fi „om în miniatură“, lipsit de cuvânt, care depindea completamende de adulți.

Abordând statutul copilului în materie penală, autorul Pitulescu I., susține că minoritatea penală este un concept cunoscut de unele popoare din timpuri străvechi și și-a găsit expresia juridică în legislația scrisă sau în dreptul cutumiar al primelor organizări statale. Încă din cele mai vechi timpuri copilul și, într-o oarecare măsură, adolescentul au fost considerați ca o categorie juridică distinctă, cu drepturi și răspunderi limitate [28, p. 40-41].

Primele valori sociale, legate de conviețuirea și dezvoltarea copilului, sunt legate de introducerea școlii obligatorii (sec. al XVII-lea); școala instruia copiii prin imitarea adulților. În această perioadă se dezvoltă și instinctul de protecție a copilului în cadrul familiei.

Secolul al XIX-lea și prima jumătate a secolului XX sunt marcate de un interes serios față de copil, îndeosebi prin conștientizarea de către stat a obligației de a proteja copilul. Pe cale de consecință, apar primele inițiative de elaborare a unor instrumente juridice de apărare a copiilor contra activităților de exploatarea prin muncă.

Apariția primelor instrumente juridice de apărare a copiilor contra activităților de exploatare prin muncă și manifestarea unui interes sporit față de copil se fac remarcate în secolul al XIX-lea și prima jumătate a secolului al XX-lea.

Primul document internațional care pune bazele juridice ale ocrotirii intereselor copiilor, inclusiv prin norme de drept penal, este Declarația drepturilor copilului din anul 1924, fiind conceput de către Organizația Internațională „Salvați Copiii” și ulterior adoptat de către statele membre ale Ligii Națiunilor.

Inițiative de colaborare internațională în domeniul protecției drepturilor copilului sunt sesizate după cel de-al II-lea Război Mondial, fiind elaborate diverse norme de drept internațional privind asigurarea și protecția drepturilor copilului în toate sferile vieții, lupta cu sclavia, problemele privind traficul de femei și copii și reglementarea internațională a muncii copiilor și adolescenților.

După anul 1924, la nivel internațional, au fost adoptate continuu acte care prevăd obligativitatea reglementării domeniului protecției juridice a copilului prin acte cu caracter general sau special. În 1951 este adoptată Convenția Organizației Națiunilor Unite privind statutul refugiaților, în 1966 - Pactul internațional privind drepturile civile și politice, tot în acest an - Pactul internațional privind

drepturile economice, sociale și culturale. În 1996 este adoptat actul specific materiei la care ne referim, și anume Convenția europeană privind exercitarea drepturilor copiilor.

Cadrul juridic de reglementare expresă a materiei delictenței juvenile începe să se dezvolte după anul 1985, odată cu adoptarea Ansamblului regulilor minime ale Națiunilor Unite cu privire la administrarea justiției pentru minori, unde se menționează importanța protecției sociale a tineretului în vederea reducerii nevoii de intervenție a legii, cu implicarea familiei în scopul bunăstării minorului.

Prevederi internaționale ce se referă nemijlocit la apărarea intereselor minorilor conțin Convenția Consiliului Europei privind relațiile personale referitoare la copii din 15 mai 2003 și Convenția Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale, adoptată la 25 octombrie 2007.

Evoluția reglementărilor penale pe teritoriul Republicii Moldova, nu cunoaște o istorie dezvoltată. Aceasta se întâmplă atât din cauza faptului că, în general, infracțiunea de atragere a minorilor în activitatea criminală este cu mult mai recentă în comparație cu multe infracțiuni din Codul penal, dar și că pe teritoriul nostru, de-a lungul istoriei, s-au perindat multe regimuri jurisdicționale ce nu au permis să se statornicească și dezvolte un cadru juridico-penal incriminator consecvent. Cu toate acestea, se poate face referință la Codurile penale ale țărilor care au guvernat în teritoriul Republicii Moldova de azi, ne referim aici la Codul penal ucrainean, dar și la cel al României între anii 1918-1940 ai secolului trecut, ulterior cel al URSS, după anul 1940.

În general, până în anul 1917, pe timpul guvernării Rusiei țariste, în teritoriul Basarabiei nu este cunoscută o codificare clară a normelor în materie penală, fără a mai vorbi despre reglementarea infracțiunii de atragere a minorilor în activitatea criminală.

După anul 1918, trecând sub o altă jurisdicție, pe teritoriul Basarabiei s-a aplicat prevederile Codului penal al României din anul 1865, promulgat și publicat la 30 octombrie 1864, în vigoare până în anul 1936. Deci, primul Cod penal român, intrat în vigoare la 1 mai 1865, reglementa tratamentul penal al minorilor în Titlul VI „Despre cauzele care apără de pedeapsă sau micșorează pedeapsa” [5, p. 87].

Analizând conținutul legislației penale aplicate pe teritoriul nostru după anul 1940, atunci când se instaurează regimul de guvernare socialist, observăm că odată cu semnarea la 14 septembrie 1940 a Decretului Sovietului Suprem al URSS privind aplicarea provizorie a legislației RSSU pe teritoriul RSSM, devin aplicabile deja prevederile CP al RSSU din anul 1927.

În anul 1957, odată ce li s-a permis republicilor unionale să-și adoptate propriile coduri, dar fără a se abate de a Bazele legislației unionale, în teritoriul de azi al Republicii Moldova este elaborat Codul penal al RSSM, votat la 24 martie

1961 și pus în aplicare la 1 iulie 1961.

De remarcat este faptul că acest cod nu conținea un capitol aparte destinat incriminării și pedepsirii infracțiunilor contra familiei și minorilor. Majoritatea infracțiunilor vizate erau dislocate în cadrul Capitolului II al Părții speciale a Codului penal, care era intitulat „Infracțiuni contra vieții, sănătății, libertății și demnității persoanei”.

Alte infracțiuni contra familiei și minorilor din legislația penală anterioară erau concentrate în cadrul Capitolului XI al Părții speciale a C. pen. al RSSM din 1961, denumit *Infracțiuni contra securității publice, a ordinii publice și a sănătății populației*. Dintre acestea făceau parte: atragerea minorilor la activitatea criminală sau determinarea lor la fapte amorale (art. 224 C. pen.), atragerea minorilor la beție (art. 224C. pen.), atragerea minorilor la consumarea nemedicinală a medicamentelor și a altor mijloace cu efect narcotizant (art. 224C. pen.) [15, p. 19].

Între timp, atunci când Republica Moldova a devenit un stat independent, apare necesitatea adoptării unei noi Constituții. Prin urmare, la 27 august 1994 intră în vigoare legea supremă care declară Republica Moldova ca fiind un stat suveran, independent, unitar și indivizibil, având forma de guvernământ republică, stat de drept, democratic în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, drepturile și pluralismul public reprezintă valori supreme și garantate [29, p. 188].

În aceeași perioadă, urmărind scopul protecției copilului, legiuitorul autohton a elaborat și adoptat Legea Nr. LP338/1994 din 15.12.1994 privind drepturile copilului, unde la articolul 6 *specifică dreptul la inviolabilitatea persoanei, la protecție împotriva violenței fizice și psihice* - statul ocrotește inviolabilitatea persoanei copilului, protejându-l de orice formă de exploatare, discriminare, violență fizică și psihică, neadmițând comportarea plină de cruzime, grosolană, disprețuitoare, insultele și maltratările, antrenarea în acțiuni criminale, inițierea în consumul de băuturi alcoolice, folosirea ilicită de substanțe stupefiante și psihotrope, practica jocurilor de noroc, cerșetoriei, incitarea sau constrângerea de a practica orice activitate sexuală ilegală, exploatarea în scopul prostituției sau al altei practici sexuale ilegale, în pornografie și în materiale cu caracter pornografic, inclusiv din partea părinților sau persoanelor subrogatorii legale, rudelor [24].

După o lungă perioadă de adaptare a cadrului juridic național la standardele internaționale, în anul 2002 este adoptat Codul penal, care consacră un capitol aparte (Capitolul VII) infracțiunilor contra familiei și minorilor. Astfel, la art. 208 este prevăzută infracțiunea de atragere a minorilor la activitatea criminală sau determinarea lor la săvârșirea unor fapte imorale.

Odată cu trecerea timpului și evoluția social-economică au fost impuse noi modificări în Codul penal Nr. 985 din 18.04.2002, versiunea intrată în vigoare din 12.01.2019, cu ulterioara înăsprire a pedepselor cu caracter pecuniar. Respectiv,

la alin. 1) mărimea amenzii crește de la 200-500 unități convenționale (în codul vechi) la 550-850 în codul cu modificări; alin. 2) mărimea amenzii crește de la 300-700 unități convenționale la 650-1050 în codul cu modificări [13].

Urmare a incriminării faptei de atragere a minorilor la activitatea criminală, apare și necesitatea elaborării unui act cu caracter interpretativ, care să tâlmăcească ordinea aplicării sale la examinarea unor asemenea cauze. Prin urmare, la data de 22.11.2004 este elaborată și aprobată Hotărârea nr.39 a Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova „Cu privire la practica judiciară în cauzele privind minorii” [23].

O importanță incontestabilă în vederea studiului de drept comparat o are consultarea *legislației statelor vecine*, în condițiile în care ne leagă tradiții comune de reglementare, aceiași abordare a valorilor apărute de legea penală, același specific geografic, istorie comună a evoluției multor norme penale etc.

În partea specială din Codul penal al României răspunderea penală pentru infracțiunile ce atentează la relațiile sociale de protejare a familiei este prevăzută în Capitolul II, intitulat „Infracțiuni contra familiei”, din Titlul VIII cu denumirea marginală de infracțiuni care aduc atingere unor relații privind conviețuirea socială. Din categoria acestor infracțiuni fac parte: bigamia (art. 376 C. pen. al României), incestul (art. 377 C. pen.), abandonul de familie (art. 378 C. pen.), nerespectarea măsurilor privind încredințarea minorului (art. 379 C. pen.), împiedicarea accesului la învățământul general obligatoriu (art. 380 C. pen.) [14].

În legislația penală a Ucrainei nu este consacrată o normă separată ce ar incrimina fapta de atragere a minorilor în activitate criminală. Cu toate acestea, în diferite capitole sunt identificate norme ce ar reglementa infracțiuni similare implicării minorilor în activități infracționale. Bunăoară, Capitolul III din Partea specială („Infracțiuni contra libertății, cinstei și demnității persoanei”), conține norme destinate incriminării unor fapte contra minorilor, cum ar fi: exploatarea minorilor (art. 150), folosirea copilului pentru cerșetorie (art. 150-1) [40].

Legislația penală a Federației Ruse consacră infracțiunilor contra familiei și minorilor un capitol aparte (Capitolul XX – „Infracțiuni contra familiei și minorilor”), în cuprinsul titlului VII al Codului penal – „Infracțiuni contra persoanei” [39].

La categoria infracțiunilor contra familiei și minorului se atribuie următoarele fapte: implicarea minorilor la săvârșirea unei infracțiuni (art. 150 C. pen. al FR); implicarea minorilor în săvârșirea unor fapte antisociale (art. 151 C. pen.); comercializarea cu amănuntul a băuturilor alcoolice minorilor (art. 151C. pen.); înlocuirea copilului (art. 153 C. pen.); adopția ilegală (art. 154 C. pen.); divulgarea secretului adopției (art. 155 C. pen.); neexecutarea obligației de educare a minorului (art. 156 C. pen.); eschivarea de la plata pensiei de întreținere a copiilor sau a părinților inapți de muncă (art. 157 C. pen.) [39].

Legislațiile penale ale țărilor europene sunt lipsă a unor norme speciale

care să sancționeze atragerea/instigarea de către adulți a minorilor la săvârșirea infracțiunilor, aplicându-se regulile participației penale. În unele legislații este prevăzută acțiunea de determinare a minorilor la săvârșirea unor fapte imorale precum prostituția sau cerșetoria, atragerea minorilor la consumul ilegal de droguri, determinarea minorilor la consumul sistematic al băuturilor alcoolice, fiind pus accentul pe infracțiunile ce atentează la familie și buna conviețuire etc.

În **Capitolul III**, cu genericul „*Elemente constitutive obiective și subiective ale infracțiunii de atragere a minorilor la activitate criminală sau determinarea lor la săvârșirea unor fapte imorale*”, include cinci subcapitole și cuprinde o investigare complexă a elementelor obiective și subiective ale infracțiunii de atragere a minorilor la activitate criminală sau determinarea lor la săvârșirea unor fapte imorale, cum ar fi: obiectul juridic, obiectul material, latura obiectivă, subiectul, latura subiectivă. Totodată, au fost prezentate spețe relevante din practica judiciară națională și reguli de calificare specifice fiecărui element al componenței de infracțiune.

Analizând obiectul juridic al infracțiunii privind atragerea minorilor la activitatea criminală sau determinarea lor la săvârșirea unor fapte imorale, stabilim că *obiectul juridic generic* al infracțiunii de atragere a minorilor la activitatea criminală sau determinarea lor la săvârșirea unor fapte imorale îl constituie relațiile sociale ce sunt condiționate de protecția familiei și a minorilor, precum și relațiile sociale cu privire la buna conviețuire în familie, protecția și dezvoltarea minorilor din toate punctele de vedere.

Obiectul juridic special al infracțiunii cercetate îl constituie totalitatea relațiilor sociale cu privire la dezvoltarea fizică, socială, spirituală și morală (intelectuală), socio-emoțională și spirituală a minorilor, ce au drept scop neadmiterea comiterii de infracțiuni.

În situația creată, considerăm necesar a specifica că obiectul juridic special al infracțiunii prevăzute la alin.(1.) art.208 CP RM este unul simplu, adică este format din relațiile sociale privitoare la o unică valoare socială și anume relațiile sociale cu privire la dezvoltarea fizică, socială, morală (intelectuală), socio-emoțională și spirituală a minorilor. Însă, în ipoteza prevăzută la lit. a) alin.(3) art.208 CP RM, *obiectul juridic special devine complex*, deoarece este format din relații sociale ce vizează două sau mai multe valori sociale, lezate prin fapta ilicită. În acest caz vom fi în prezența unui obiect juridic special principal și a unui obiect juridic special secundar, adică vom avea o pluralitate de obiecte ale infracțiunii de atragere a minorilor în activități criminale sau determinarea lor la săvârșirea unor fapte imorale.

Așadar, dacă obiectul infracțiunii este o categorie abstractă, fiind inaccesibil pentru perceperea nemijlocită, atunci obiectul material al infracțiunii este întotdeauna o substanță materială, adică este materialul după natura sa, fiind accesibil pentru perceperea cu ajutorul organelor de simț ale omului [3, p. 263].

Suntem în prezența *obiectului material* al infracțiunii prevăzute la art.208 CP RM doar în cazul agravantei prevăzute la lit. a) alin. (3) art.208 CP RM, atunci când atingerea se realizează pe calea influențării asupra corpului victimei - „aplicarea violenței”.

Statutul de victimă, în toate cazurile, trebuie recunoscut doar minorului, în condițiile în care doar el este afectat direct prin infracțiune.

Latura obiectivă a infracțiunii prevăzute la art.208 CP RM, se exprimă în fapta prejudiciabilă care se caracterizează prin acțiune. Componenta infracțiunii de “atragerea minorilor la activitate criminală sau determinarea lor la săvârșirea unor fapte imorale” poate fi realizată prin trei modalități normative cu caracter alternativ:

- 1) atragerea minorului la activitate criminală;
- 2) instigarea la săvârșirea infracțiunilor;
- 3) determinarea la săvârșirea unor fapte imorale (cerșetorie, joc de noroc, desfrâu).

Aceste modalități normative ale faptei prejudiciabile au un caracter alternativ, adică este necesară prezența măcar a uneia dintre ele pentru a avea loc infracțiunea examinată. Este important să menționăm faptul că infracțiunea are loc doar prin acțiune. În același timp, atragem atenția că varianta actuală de exprimare a legiuitorului poate crea unele confuzii, creând impresia că pentru calificare ar fi necesar să se realizeze toate aceste trei acțiuni (atragerea, instigarea și determinarea), când, de fapt, atragerea se poate realiza prin acțiuni de instigare, care ar fi un sinonim cu determinarea, realizată la rândul ei pe diferite căi și prin diferite mijloace.

În acest context, la intitularea normei penale de la art. 208 CP RM legiuitorul a folosit sintagma „activitate criminală”. Ea se folosește și în cazul primei modalități normative de atragere la activitatea criminală, pe când în tot restul textului acesteia se referă la esența faptei de instigare la infracțiune și determinare la săvârșirea unor fapte imorale.

Analizând practica judiciară pe marginea infracțiunii prevăzute la art.208 CP RM, am constatat că există cazuri când faptele infracționale sunt calificate și ca atragere la activitate criminală și ca instigare la săvârșirea infracțiunilor. Prin urmare, nu este clar din ce motiv două modalități alternative de comitere a faptei prejudiciabile sunt confundate, fiind tratate ca având același sens, deși au înțelesuri și semnificații diferite.

În urma analizei terminologiei, am reușit formularea următoarelor definiții.

Atragerea la activitate criminală reprezintă orice acțiune de determinare, prin exercitarea influenței neconcretizate asupra minorului cu scopul de a-l convinge să participe la activități infracționale. Manifestarea Influenței neconcretizate poate fi realizată prin: ademenire, tentare, fascinare, îmbunare, lansarea

unor promisiuni, intimidări, acordarea recompenselor etc.

Instigarea la infracțiune se manifestă prin trezirea interesului minorului pentru săvârșirea unei infracțiuni concrete, bine chibzuite de către matur, prin prezentarea și expunerea anumitor avantaje de care ar putea beneficia minorul în urma comiterii infracțiunii. Acțiunea de instigare îmbracă forma unei atrageri concretizate și presupune aplicarea următoarelor procedee: îmbunarea, lăudarea anumitor trăsături de caracter a minorului, propagarea modului de viață parazită, antrenarea deprinderilor și priceperilor infracționale, darea de sfaturi și al instrucțiunilor în scopul facilitării săvârșirii unei infracțiuni concrete etc.

Determinarea la săvârșirea faptelor imorale poate fi realizată prin: promisiuni, înșelăciune, amenințări, intimidări, declanșarea dorinței de răzbunare, a sentimentului de invidie, lingușiri, asigurări de impunitate etc. cu scopul de a-l convinge pe minor să săvârșască fapte imorale (cerșetorie, joc de noroc, desfrâu) care sunt în detrimentul individului și al societății.

Este important de specificat că, înțelesul acțiunilor de atragere, instigare și determinare, în calitate de modalități normativ-alternative de săvârșire a infracțiunii cercetate, au sensuri comune, iar acțiunea de instigare cuprinde atât acțiunea de atragere cât și cea de determinare.

În scopul eficientizării practicii de aplicare a normei prevăzute la art.208 CP al RM, precum și în scopul evitării unor confuzii în procesul calificării, considerăm absolut necesară modificarea titlaturii articolului 208 CP RM, după cum urmează: „*Instigarea minorului la săvârșirea infracțiunilor*”. Cu indicarea expresă la alin.(1) „*Determinarea minorului, prin orice metodă, la săvârșirea unei infracțiuni*”.

În sensul propunerii înaintate, termenul de instigare la infracțiune ar include atât acțiuni de atragere, cât și de determinare, având ca scop final atragerea minorului la infracțiune. Deci, instigarea ar însemna nu altceva decât atragerea și/sau determinarea la o anumită faptă infracțională prin ademenire, tentare, trezirea interesului de a săvârși infracțiuni etc. Drept urmare, prin prisma propunerilor înaintate, s-ar atinge scopul uniformizării termenilor și expresiilor din Codul penal, deoarece această formulare ar fi una similară prevederilor art. 42 alin. (4) CP al RM.

Modificarea titlaturii articolului ar ușura semnificativ percepția acestuia de către practicieni. Determinarea, în sensul propunerii înaintate, ar prevedea acțiunea făptuitorului îndreptată spre convingerea minorului de a săvârși o infracțiune.

Prin sintagma „prin orice metodă” se va înțelege absolut toate metodele posibile de săvârșire a infracțiunii. Astfel, dispoziția incriminatoare ar cuprinde întreg spectrul de metode și procedee existente de săvârșire a infracțiunii în discuție, fără excepție.

La rândul său, specificăm că faptele imorale reprezintă ansamblul de fapte (acțiuni sau inacțiuni) care, odată comise, sunt în detrimentul individului și al societății.

Potrivit dispoziției normei de incriminare prevăzute de art.208 Cod penal al RM, drept fapte imorale sunt expres indicate în textul legii: *cerșetoria, jocurile de noroc și desfrâul*.

Prin „fapte imorale” trebuie de înțeles faptele nepenale (contravenții, încălcări disciplinare, delikte civile), care presupun o încălcare a normelor etice, cum ar fi: vagabondajul, perturbarea libertății conștiinței, tulburarea liniștii publice sau oricare alte acțiuni prin intermediul cărora este atinsă existența socială.

Pornind din considerente că, enumerarea expres în textul legii a faptelor imorale (cerșetoria, joc de noroc, desfrâu) duce la gândul că altele care nu sunt indicate, nu cad sub incidența art.208 CP RM, fapt care nu este corect. În această ordine de idei propunem renunțarea la enumerarea în paranteză a faptelor imorale. În aceeași ordine de idei, este absolut cert că cerșetoria, jocurile de noroc, desfrâul, practicate de către minori, prezintă un grad de pericol de natură contravențională respectiv și pentru cei ce admit sau încurajează minorii la asemenea fapte.

De altfel, recomandăm ca modalitatea normativă „determinarea minorilor la săvârșirea unor fapte imorale (cerșetorie, jocuri de noroc, desfrâu)” să fie exclusă din componența art.208 a Codului penal cu redarea acesteia unui conținut contravențional. Atât acțiunea de atragere a minorilor la activitatea criminală, cât și instigarea la săvârșirea infracțiunilor au grade de pericol social diferit față de determinarea la fapte imorale, ultima având o natură contravențională.

De notat că, infracțiunea de atragere a minorilor la activitatea criminală sau determinarea lor la săvârșirea unor fapte imorale este o infracțiune formală, adică infracțiune care nu provoacă anumite consecințe prejudiciabile, recunoașterea pericolului social se referă doar la acțiune sau inacțiune. Intenția directă în cazul unei astfel de faptă penală se deosebește prin conștientizarea de către făptuitor a caracterului prejudiciabil al acțiunilor sale, prevederea apariției urmărilor prejudiciabile și manifestarea dorinței de survenire a acestora.

Esența laturii subiective a infracțiunii prevăzute la art.208 CP RM presupune că făptuitorul cunoaște cu certitudine că victima nu a atins vârsta majoratului, acest fapt constituind un aspect necesar a fi demonstrat pentru individualizarea pedepsei penale.

Forma directă a intenției se caracterizează prin următoarele trei concepte: conștientizarea, prevederea și dorința. Primele două concepte se referă la factorul intelectual al intenției (conștiința), care include conștientizarea de către făptuitor a caracterului prejudiciabil al acțiunilor sale și aptitudinea de a prevedea posibilitatea survenirii unor urmări negative în rezultatul faptei săvârșite. Cel de al treilea concept se referă la factorul volitiv al intenției (voința), care prevede orientarea conștientă a acțiunilor persoanei întru atingerea scopurilor scontate [27, p. 42].

Studierea practicii judiciare a CSJ a RM atestă că, motivele comiterii infracțiunii, prevăzute la art.208 CP RM, sânt diverse: răzbunare, invidie, ma-

teriale, dorința de a transmite deprinderile infracționale etc., însă acestea nu au importanță pentru calificarea faptei, dar pot fi luate în considerație la stabilirea pedepsei penale.

Scopul urmărit de făptuitor, la fel ca și motivul infracțiunii nu are importanță pentru calificare, însă se poate exprima prin: afirmarea minorului în activitate criminală, comiterea infracțiunii sau săvârșirea faptei imorale de către minor, formarea în conștiința minorului a unui mod antisocial de viață, trezirea entuziasmului și a dorinței de a comite infracțiuni etc.

Trăsăturile subiectului special în teoria dreptului penal au primit denumirea de condiții facultative, fiindcă ele nu sunt necesare tuturor componentelor de infracțiuni concrete.

Subscriem în totalitate viziunilor acelor autori care recunosc subiectul infracțiunii prevăzut la art. 208 CP RM drept subiect general, cu excepția normei de la alin. (2) art.208 CP RM. Or, aici sunt prevăzute acțiuni săvârșite de părinte, pedagog, ocrotitori legali ai copilului, fapt care agravează răspunderea penală. Semnul calificativ în acest caz se referă la subiectul infracțiunii, care este unul special - părinte, pedagog, adoptator, tutore, curator, educator [9, p. 425].

Potrivit autorilor Brînză S. și Stati V., prin prisma prevederilor art.208 CP RM, prin „*alt ocrotitor legal al copilului*” (altul decât părintele) se are în vedere: tutorele, curatorul, părintele educator etc. [7, p. 1057].

În conformitate cu art.2 al Legii privind regimul juridic al adopției, adoptatorul este o persoană sau familie (soț și soție) care a depus cerere de adopție și care a fost luată la evidență de autoritățile competente în domeniul adopției [25].

Prin termenul de „*pedagog*” se înțelege persoana abilitată prin lege să se ocupe de instruire și educație, care posedă cunoștințele necesare, deține o funcție într-o instituție educațională sau desfășoară o activitate individuală pedagogică. Au calitatea de pedagog: educatorul, învățătorul, profesorul, conducătorul de cerc, pedagogul social, psihopedagogul, tiflopedagogul, surdopedagogul etc. [7, p. 1057].

Concluzionând cele examinate în compartimentul de față al lucrării, remarcăm faptul că subiectul infracțiunii prevăzute la art.208 CP RM este unul general, cu excepția alin. (2), iar pentru a fi în prezența acestuia este necesară întrunirea condițiilor, precum caracterul fizic, vârsta (18 ani) și responsabilitatea în sensul legii penale.

În **Capitolul IV**, cu denumirea „*Forme agravante și aspecte delimitative ale infracțiunii de atragere a minorilor la activitate criminală sau determinarea lor la săvârșirea unor fapte imorale*”, include trei subcapitole și conține studiu delimitativ al infracțiunii de atragere a minorilor la activitate criminală sau determinarea lor la săvârșirea unor fapte imorale de alte fapte similare, precum și studiul circumstanțelor agravante ale respectivei infracțiuni cu argumentarea propunerilor de introducere a unor circumstanțe agravante noi în conținutul art. 208 CP al RM.

Examinând circumstanțele agravante ale infracțiunii de atragere a minorilor la activitatea criminală sau determinarea lor la săvârșirea unor fapte imorale, începem de la faptul că actualmente alin.(2) al art.208 CP RM prevede răs-punderea penală pentru acțiunile indicate în alin.(1), săvârșite de părinți sau de alți ocrotitori legali ai copilului, precum și de pedagogii acestuia, iar alin. (3) - acțiunile prevăzute la alin.(1) sau (2), săvârșite:

a) cu aplicarea violenței sau cu amenințarea aplicării ei;

b) prin atragerea minorilor într-un grup criminal organizat sau într-o organizație criminală,

c) prin atragerea minorului la săvârșirea unei infracțiuni cu caracter terorist,

Cât privește fapta subiecților indicați la alin. 2, nu întâmpinăm dificultăți de înțelegere și încadrare juridică, acestea fiind descrise în paragraful anterior ce ține de subiectul infracțiunii.

Identificăm la alin. 3 al articolului 208 CP, în calitate de circumstanță agra-vantă, „*aplicarea violenței sau amenințarea aplicării ei*”. Astfel, prin violență, în sensul circumstanței agravante de la lit. a) alin.(3) art. 208 CP RM, urmează să înțelegem doar violența fizică. Aceasta deoarece legiuitorul utilizează în același timp sintagma „sau cu amenințarea aplicării ei”, fapt ce ne duce la gân-dul aplicării fizice a violenței.

De altfel, și subiecților care instrumentează cauzele penale intentate în baza indicilor infracțiunii prevăzute la lit. a) alin. 3 a art. 208 CP le este dificil să înțeleagă la ce tip de violență s-a referit legiuitorul în textul acestei norme: la violența periculoasă, nepericuloasă, fizică sau psihică (a se vedea Anexa 1).

După noi, gradarea tipului de violență este absolut necesară, anume în contex-tul enunțat anterior, dat fiind faptul că nu putem să punem semnul egalității între aplicarea violenței nepericuloase pentru viața sau sănătatea persoanei și violența periculoasă. Deci, există o diferență considerabilă atunci când aplicarea violenței s-a soldat cu vătămare medie sau ușoară a integrității corporale sau a sănătății, în cazul aplicării violenței periculoase, și vătămări neînsemnate care nu a generat o dereglare a sănătății mai mult de 6 zile, în cazul aplicării violenței nepericuloase. Este ușor de observat, că daunele cauzate prin aplicarea violenței periculoase sunt mai grave, iar în cazul aplicării violenței nepericuloase - mai puțin grave.

Pentru înțelegerea exactă a sensului agravantei prevăzute la lit. a) alin.(3) art.208 CP al RM: a) cu aplicarea violenței sau cu amenințarea aplicării ei, precum și în scopul aplicării proporționale și graduale a pedepsei penale, se impune necesita-tea gradării tipului de violență care atentează la viața și/sau sănătatea minorului, în periculoasă și nepericuloasă. Cu siguranță, aplicarea violenței periculoase sau amenințarea cu aplicarea ei prezumă un grad prejudiciabil mai sporit de cât aplica-rea violenței nepericuloase pentru viața sau sănătatea persoanei sau cu amenințarea aplicării ei. Prin urmare, propunem operarea următoarelor modificări: completarea

art.208 CP RM cu circumstanțe agravante noi care își v-or găsi sediul în cadrul alin. (2) „aceleași acțiuni săvârșite”: d) „cu aplicarea violenței nepericuloase pentru viața sau sănătatea persoanei sau cu amenințarea aplicării ei”; și la alin. (3) „acțiunile prevăzute la alin. (1) sau (2), săvârșite”: a) “cu aplicarea violenței periculoase pentru viața sau sănătatea persoanei sau cu amenințarea aplicării ei”.

Atragerea minorilor într-un grup criminal organizat sau într-o organizație criminală este o altă circumstanță agravantă a infracțiunii prevăzute de lit. b) alin. (3) al art. 208 CP RM.

Dat fiind caracterul pronunțat periculos al faptelor infracționale săvârșite de o pluralitate de făptuitori, legiuitorul a decis, pe bună dreptate, să agraveze răspunderea penală pentru fapta persoanei adulte, în condițiile în care cele comise sunt însoțite de atragerea minorilor în cadrul unui grup criminal organizat sau într-o organizație criminală.

Raportând definiția legală sus-enunțată la infracțiunea investigată, menționăm că circumstanța agravantă analizată va fi incidentă, atunci când acțiunile făptuitorului prevăzute la alin.(1) sau la alin.(2) art.208 CP RM sunt săvârșite prin atragerea minorului în cadrul unei reuniuni stabile de persoane, organizate în prealabil pentru a comite una sau mai multe infracțiuni.

Din norma citată se desprind următoarele trăsături definitorii ale grupului criminal organizat: a) constituie o reuniune de persoane; b) formează o reuniune stabilă de persoane; c) este o reuniune organizată în prealabil; d) scopul reuniunii rezidă în comiterea uneia sau mai multor infracțiuni [31, p. 94].

Atragerea minorului la săvârșirea unei infracțiuni cu caracter terorist este o altă circumstanță agravanta a infracțiunii prevăzute la lit. c) alin. (3) art. 208 CP RM.

Precizăm că nu în puține cazuri, la săvârșirea infracțiunilor cu caracter terorist, dacă nu în Republica Moldova, atunci în alte state, participă minorii. Evident, pentru Republica Moldova fenomenul terorismului este unul puțin răspândit. Totodată, alinierea la anumite instrumente internaționale, menite să prevină și să contracareze actele teroriste și nu doar, ci și alte infracțiuni cu caracter terorist, a determinat legiuitorul să incrimineze asemenea fapte.

Agravarea răspunderii penale pentru atragerea minorului de către o persoană, care a atins vârsta de 18 ani, la săvârșirea unei infracțiuni cu caracter terorist este dictată de pericolul social sporit pe care-l comportă infracțiunile cu caracter terorist, la a căror comitere este atras minorul, precum și de rezonanța socială a unor asemenea fapte infracționale.

Autorii V. Chirița și A. Cazaciov menționează că gradul prejudiciabil al infracțiunilor cu caracter terorist este extrem de mare. Acesta este determinat, pe de o parte, de faptul că infracțiunile date atenție atît la securitatea publică, pacea, securitatea omenirii, transporturi, autoritățile publice și securitatea de stat, cât și la viața, sănătatea, integritatea, libertatea persoanei, patrimoniul, me-

diul înconjurător, iar pe de altă parte, de faptul că respectivele fapte au obținut în ultimul timp o răspândire largă [11, p. 7].

Pornind din considerente că, deseori infracțiunea prevăzută de legiuitor la art.208 CP RM este săvârșită asupra a doi sau mai mulți minori, recomandăm completarea cu următoarea circumstanță agravant care își v-a găsi sediul în cadrul aliniatului (2) lit.c) asupra a doi sau mai mulți minori. Necesitatea introducerii acesteia este dictată de gradul prejudiciabil sporit al faptei comise, în asemenea circumstanțe, având un impact mai extins în cazul în care este afectată soarta și buna dezvoltare a mai multor minori săvârșite printr-o acțiune.

Urmărind scopul respectării principiului egalității și nediscriminării, precum și reieșind din oportunitatea individualizării pedepselor aplicate infractorilor, se impune necesitatea existenței, la nivel legislativ, a prevederilor menite să prevadă sancțiuni mai dure pentru săvârșirea infracțiunii cercetate ghidate de ideile preconceptuate ale făptuitorului bazate pe considerente de: rasă, culoare, religie sau convingeri religioase, opinii politice, dizabilitate, orientare sexuală, identitate de gen, stare de sănătate, vârstă, starea civilă etc. Prin urmare considerăm absolut indispensabil completarea art.208 CP RM cu o circumstanță agravantă care se va găsi în cadrul aliniatului (2) cu următorul conținut: „aceleași acțiuni săvârșite din motive de prejudecată”.

Având în vedere, internaționalizarea și globalizarea fenomenului infracțional prin formarea, devoltarea și utilizarea mercenarilor este indisolubil legată de dezvoltarea generală a societății, iar minorii, în virtutea vârstei fragede, pot fi ușor convinși să lupte într-un conflict armat, să ia parte la operațiuni militare în vederea obținerii unui avantaj personal sau a unei remunerări bănești. Prin urmare, propunem completarea art.208 CP RM cu o circumstanță agravantă care se va găsi în cadrul unui aliniatului (3) lit.d) acțiunile prevăzute la alin.(1) și (2) săvârșite: „prin atragerea minorilor în activitatea mercenarilor”.

Infracțiunea, specificată la art.208 CP RM, din punct de vedere al elementelor obiective și subiective, dispune de unele semne asemănătoare cu alte tipuri de infracțiuni cu ar fi traficul de copii, prevăzut la art. 206 CP RM, ambele infracțiuni atentează nemijlocit la interesele și buna dezvoltare a minorilor, făcând parte din același capitol al părții speciale a Codului penal - Capitolul VII intitulat „Infracțiuni contra familiei și minorilor”. O altă infracțiune care comportă semne asemănătoare infracțiunii cercetate este proxenetismul prevăzută la art. 220 CP RM, care deși este prevăzută în Capitolul VIII „Infracțiuni contra sănătății publice și conviețuirii sociale” lezează drepturile minorilor, cauzându-le daune iremediabile. Studiu delimitativ a permis relevarea și formularea noilor modalități de reglementare normativă precum și înaintarea propunerilor menite să lichideze neclaritățile existente în materia incriminatorie existență ce vizează infracțiunea cercetată.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Rezultatele științifice obținute ca urmare a realizării prezentului studiu sunt:

1) determinarea retrospectivă a reglementărilor normative internaționale și naționale privind infracțiunea de atragere a minorilor la activitatea criminală sau determinarea lor la săvârșirea unor fapte imorale;

2) realizarea studiului comparativ al infracțiunii de atragere a minorilor la activitatea criminală sau determinarea lor la săvârșirea unor fapte imorale prin prisma legislațiilor penale ale altor țări;

3) elucidarea semnelor obiective și subiective ale infracțiunii prevăzute la art. 208 din CP al RM;

4) realizarea studiului minuțios al formelor de agravare a infracțiunii de atragere a minorilor la activitatea criminală sau determinarea lor la săvârșirea unor fapte imorale;

5) realizarea delimitării infracțiunii de atragere a minorilor la activitatea criminală sau determinarea lor la săvârșirea unor fapte imorale de unele fapte similare;

6) înaintarea propunerilor de lege ferenda în scopul perfectării normei penale studiate, în vederea consonanței acesteia cu criteriile de calitate și principiile umanismului legii penale.

Dintre cele mai relevante **concluzii** cu caracter general menționăm următoarele:

- Atragerea la activitatea criminală reprezintă orice acțiune de determinare, prin exercitarea influenței neconcretizate asupra minorului, cu scopul de a-l convinge să participe la activități infracționale. Manifestarea influenței neconcretizate poate fi realizată prin: ademenire, tentare, fascinare, îmbunare, lansarea unor promisiuni, intimidări, acordarea recompenselor etc.

- Instigarea la infracțiune se manifestă prin trezirea interesului minorului pentru săvârșirea unei infracțiuni concrete, bine chibzuite de către matur, prin prezentarea și expunerea anumitor avantaje de care ar putea beneficia minorul în urma comiterii infracțiunii. Acțiunea de instigare îmbracă forma unei atrageri concretizate și presupune aplicarea următoarelor procedee: îmbunarea, laudarea anumitor trăsături de caracter ale minorului, propagarea modului de viață parazitar, antrenarea deprinderilor și priceperilor infracționale, darea de sfaturi și instrucțiuni în scopul facilitării săvârșirii unei infracțiuni concrete etc.

- Determinarea la săvârșirea faptelor imorale poate fi realizată prin: promisiuni, înșelăciune, amenințări, intimidări, declanșarea dorinței de răzbunare, a sentimentului de invidie, lingușiri, asigurări de impunitate etc. cu scopul de a-l convinge pe minor să săvârșască fapte imorale (cerșetorie, joc de noroc, desfrâu), care sunt în detrimentul individului și al societății.

- Acțiunile de atragere, instigare și determinare, în calitate de modalități normativ-alternative de săvârșire a infracțiunii cercetate, au sensuri comune, iar

acțiunea de instigare cuprinde atât acțiunea de atragere, cât și cea de determinare. În asemenea circumstanțe, în sensul uniformizării termenilor și expresiilor din Codul penal, dar și în vederea excluderii posibilității interpretării eronate, considerăm oportună operarea unor modificări ce vizează actuala titulatură și dispoziție a art.208 CP al RM.

- Experiința penală a Republicii Moldova, sub aspectul penalizării faptelor, este orientată de principiul umanismului, care urmează a fi dozat proporțional, în strictă concordanță cu respectarea principiilor echității și inevitabilității răsputerii (pedepsei) penale. Drept urmare, a fost relevat faptul că, în cazul incriminării acțiunii de determinare a minorilor la săvârșirea faptelor imorale, de rând cu atragerea minorului la activitatea criminală și instigarea la săvârșirea unei infracțiuni, are loc supraaprecierea normativă a gradului prejudiciabil al acesteia. În această ordine de idei, considerăm oportun redarea acesteia a unui conținut contravențional.

- În scopul aplicării proporționale și graduale a pedepsei penale, oportună este concretizarea și gradarea tipurilor de violență fizică, aplicate asupra minorului în urma săvârșirii infracțiunii prevăzute la art.208 CP al RM, în pericolosă și nepericuloasă. Astfel, în componența alin.(2) art.208 CP al RM s-ar încadra doar violența nepericuloasă pentru viață și sănătatea victimei, care constă în cauzarea unor vătămări neînsemnate (care nu au generat o dereglare a sănătății mai mult de șase zile, nici pierderea capacității de muncă), sau aplicarea intenționată de lovituri ori săvârșirea altor acțiuni violente care au cauzat o durere fizică. Iar în componența alin.(3) al aceleiași fapte penale s-ar regăsi violența periculoasă pentru viața sau sănătatea minorului, care se caracterizează prin violența soldată cu vătămarea medie sau ușoară a integrității corporale sau a sănătății ori care, deși nu a cauzat aceste urmări, comportă la momentul aplicării sale, datorită metodei de operare, un pericol real pentru viață și sănătate. Recomandarea modificării textului normei penale prevăzute la art.208 CP al RM se racordează logicii utilizării noțiunilor și expresiilor din Codul penal și favorizează acțiunea principiului echității pedepsei penale.

- Studiarea practicii judiciare a CSJ a RM atestă că motivele comiterii infracțiunii, prevăzute la art.208 CP RM, sunt diverse: răzbunare, invidie, interese materiale, dorința de a transmite deprinderile infracționale etc., însă acestea nu au importanță pentru calificarea faptei, dar pot fi luate în considerație la stabilirea pedepsei penale.

- Scopul urmărit de făptuitor, la fel ca și motivul infracțiunii, nu are importanță pentru calificare, însă se poate exprima prin: afirmarea minorului în activitate criminală, comiterea infracțiunii sau săvârșirea faptei imorale de către minor, formarea în conștiința minorului a unui mod antisocial de viață, trezirea entuziasmului și a dorinței de a comite infracțiuni etc.

•Componenta de infracțiune prevăzută de art.208 CP al RM este una formă, aceasta se consideră consumată din momentul influențării asupra victimei, indiferent de faptul dacă aceasta a comis sau nu o faptă infracțională sau una imorală [191, p. 144].

Problema științifică actuală, de importanță majoră, care a fost soluționată constă în următoarele: relevarea unor lacune admise la formularea normei juridico-penale prevăzute de art.208 CP; elaborarea unui cadru conceptual care să corespundă standardelor de calitate a legii penale și să faciliteze interpretarea și aplicarea normei juridico-penale prevăzute de art.208 CP, în special prin: formularea conceptului de instigare a minorului la săvârșirea infracțiunilor; gradarea tipurilor de violență aplicate asupra acestora; transferarea în sfera aplicabilității contravenționale a modalității faptice de determinare a minorilor la săvârșirea faptelor imorale; modificarea redacției art.208 CP prin reformularea titlului, a dispoziției și introducerea unui șir de circumstanțe agravante noi.

În calitate de **rezultat** al studiului efectuat, considerăm necesară înaintarea unor **recomandări cu titlu de lege ferenda**, care, în opinia noastră, ar putea perfecționa conținutul și structura normei juridico-penale supuse cercetării.

Modificarea redacției art. 208 CP al RM după cum urmează:

Articolul 208. Instigarea minorilor la săvârșirea infracțiunilor

(1) Determinarea minorului, prin orice metodă, la săvârșirea unei infracțiuni, de către o persoană care a atins vârsta de 18 ani,

se pedepsește cu amendă în mărime de la 550 la 850 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 150 la 200 de ore, sau cu închisoare de până la 5 ani.

(2) Aceleași acțiuni săvârșite de:

a) părinți sau de alți ocrotitori legali ai copilului, precum și de pedagogii acestuia;

b) din motive de prejudecată;

c) asupra a doi sau mai mulți minori;

d) cu aplicarea violenței nepericuloase pentru viața sau sănătatea persoanei sau cu amenințarea aplicării ei;

se pedepsesc cu amendă în mărime de la 650 la 1050 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 de ore, sau cu închisoare de până la 6 ani.

(3) Acțiunile prevăzute la alin. (1) sau (2), săvârșite:

a) cu aplicarea violenței periculoase pentru viața sau sănătatea persoanei sau cu amenințarea aplicării ei;

b) prin atragerea minorilor într-un grup criminal organizat sau într-o organizație criminală;

c) prin atragerea minorului la săvârșirea unei infracțiuni cu caracter terorist;

d) prin atragerea minorilor în activitatea mercenarilor; se pedepsesc cu închisoare de la 3 la 7 ani.

Reformularea titlului și a dispoziției art. 209 CP al RM după cum urmează: din „Atragerea minorilor la consumul ilegal de substanțe stupefiante, psihotrope și/sau de alte substanțe cu efect similar” în „Instigarea minorilor la consumul ilegal de substanțe stupefiante, psihotrope și/sau de alte substanțe cu efecte similar” și a dispoziției acestuia, prevăzute în alin.(1), din „Atragerea de către o persoană care a atins vârsta de 18 ani a minorilor la consumul ilegal de substanțe stupefiante, psihotrope și/sau de alte substanțe cu efecte similar” în „Determinarea minorului, prin orice metodă, la consumul ilegal de substanțe stupefiante, psihotrope și/sau de alte substanțe cu efecte similare, de către o persoană care a atins vârsta de 18 ani”.

Completarea Codului contravențional al RM cu un articol ce ar prevedea răspunderea contravențională pentru „Instigarea minorilor la săvârșirea faptelor imorale”, dispoziția căruia s-ar rezuma la „Determinarea minorului, prin orice metodă, la săvârșirea faptelor imorale, de către o persoană care a atins vârsta de 18 ani”.

Sugestii privind potențialele direcții viitoare de cercetare legate de tema abordată: 1) elaborarea unui ghid care să vizeze aspecte de interpretare și calificare a infracțiunii de atragere a minorilor la activitatea criminală sau determinarea lor la săvârșirea unor fapte imorale; 2) analiza aspectelor criminologice ale infracțiunii nominalizate; 3) investigarea infracțiunii prevăzute la art.208 CP al RM sub aspectul metodicii criminalistice.

BIBLIOGRAFIE

1. BASARAB, M. *Drept penal. Partea generală*. București: „Lumina Lex”. 2001. 480 p. ISBN 978-973-1720-65-4.
2. BORODAC, A. GHERMAN, M. *Calificarea infracțiunilor*. Chișinău: F.E.-P. „Tipografia Centrală”, 2006. 264 p. ISBN 978-9975-78-136-7.
3. GLADCHI G. *Drept penal. Partea generală: Manual pentru facultățile de drept*. Vol. I. Ed. a 2-a, rev. și ad. Chișinău, 2022. 636 p. ISBN 978-9975-64-346-7.
4. BOTNARU, S. *Răspunderea penală a minorilor. Propuneri de lege ferenda*. În: *Materialele Conferinței științifico-practice internaționale „Rolul pedepsei în societatea de tranziție”*. Chișinău: Universitatea de Criminologie, 2002, 320 p. ISBN 9975-9694-37.
5. BREZEANU, O. *Din istoria regimului sancționator al minorului infractor în România*. În: *Revista de drept penal* nr. 2/1995, București. pp. 83-93.
6. BRÎNZĂ, S., STATI, V. *Drept penal. Partea specială*. Volumul I. Chișinău: „Tipografia Centrală”, 2011. 1062 p. ISBN 978-9975-53-028-6.
7. BRÎNZĂ, V., STATI, S. *Tratat de drept penal. Partea specială*. Volumul I. Chișinău: „Tipografia Centrală”, 2015. 1326 p. ISBN 978-9975-53-469-7.
8. BUCIUCEANU, M. *Probleme sociale ale comportamentului delicvent în rândul tineretului*. Teză de doctor în științe sociologice. Chișinău: Universitatea de stat din Moldova, 2007. 163 p.
9. CARPOV, T. *Codul penal al Republicii Moldova: Comentariu*. Chișinău: Tipografia „Reclama”. 2009. 860 p. ISBN 978-9975-105-20-0.
10. CASANDRA, I. *Pedepse penale aplicate minorilor*. Teză de doctor în drept. Chișinău: Universitatea Liberă Internațională din Moldova, 2018. 179 p.
11. CHIRIȚA, V., CAZACICOV, A. *Infracțiuni cu caracter terorist. Suport de curs*. Seria: *Drept penal (Partea specială)*. Chișinău: Tipografia „Academiei Ștefan cel Mare”, 2016. 165 p. ISBN 978-9975-121-22-4.
12. CIOBANU, I. *Caracteristica criminologică a delicvenței juvenile și a minorilor în Republica Moldova*. În: *Analele științifice ale Universității de Stat*, 1999. Nr. 2, 74-79 p.
13. *Cod penal al Republicii Moldova*, nr.985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 14.04.2009 nr. 72-74 art. 195.
14. *Codul penal al României*. În: *Codex penal, Codurile penale ale statelor membre ale Uniunii Europene*, proiect editorial elaborat sub coordonarea prof. T. Toader. [citată la 14.12.2022]. Disponibil: <https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Romania-RO.html>.
15. COJOCARU, R., CARP, T. *Elemente de drept penal comparat privind infracțiunile contra familiei și minorilor*. În: „*Legea și viața*”, nr. 10. Chișinău, 2016. p. 18-23. ISSN 1810-309X.
16. COJOCARU, R., RUSU, V. *Răspunderea penală a minorului în unele*

țări europene. În: Analele științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, nr. 14/ 2021. p. 43-58. ISSN 1857-0976.

17. COPETCHI, S. *Răspunderea penală pentru atragerea minorilor la activitatea criminală sau determinarea lor la săvârșirea unor fapte imorale*. Monografie. Chișinău: Tipografia „Foxtrot”, 2014. 346 p. ISBN 978-9975-120-41-8.

18. CORCENCO, A. *Evoluția dreptului penal privind infractorii minori. Referințe de ordin istoric*. În: Revista Națională de Drept, 2002, Nr. 7. 34-35 p.

19. CORNEJO, M.H., CHAUFFARD, E., ECHEGARAY, J. și WORMS, R. *Sociologie generale*. Paris: V. Giard et E. Briere, 1911. 512 p.

20. CUȘMIR, L. *Protecția drepturilor mamei și copilului în condițiile dezvoltării sociale stabile*. Teză de doctor în drept. Chișinău, 2005. 184 p. ISBN 978-9975-9522-0-0.

21. DASCĂLU, M. *Fenomenul infracțional în rândul minorilor. Comportamentul uman în procesul judiciar - o lucrare ce prezintă interes*. În: „Legea și viața”, 2000, Nr. 4. 12-15 p.

22. GLADCHI, G., POPA, V. *Conceptul și particularitățile criminologice ale criminalității minorilor*. În: Revista Națională de Drept, 2016, nr. 5, pp. 31-3, Chișinău. ISSN: 1811-0770.

23. *Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova „Cu privire la practica judiciară în cauzele penale privind minorii”* pentru modificarea și completarea Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție nr.39 din 22.11.2004.

24. *Legea Republicii Moldova privind drepturile copilului*, nr.338 din 15.12.1994. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 02-03-1995, nr.13.

25. *Legea Republicii Moldova privind regimul juridic al adopției*, nr.99 din 28.05.2010. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 30.07.2010, nr. 131-134.

26. MUTU-STRULEA, M. *Declinvența juvenilă. Suport de curs*. Chișinău, 2008. 233 p. ISBN 978-9975-70-783-1.

27. PILAT, S. *Latura subiectivă a infracțiunii de vandalism*. Chișinău. În: „Legea și viața”, Nr. 5. 2017. P. 40-45. ISSN 2587-4365.

28. PITULESCU, I. *Delincvența juvenilă*. București: Editura Ministerului de Interne, 1995. 376 p.

29. ROTARU, M. *Istoria Dreptului Românesc. Curs Universitar*. Editura ASEM. Chișinău-2008. 331 p. ISBN 978-9975-75-407-1.

30. ROTARU, O. *Criminalitatea minorilor: aspect penal, psihologic și criminologic*. Teză de doctor în drept penal. Chișinău: Universitatea Liberă internațională din Republica Moldova, 2008. 165 p.

31. STAHURSCHI, A. *Circumstanțele agravante ale infracțiunii de atragere a minorilor la activitate criminală sau determinarea lor la săvârșirea unor*

fapte imorale. În: Revista științifico-practică „Legea și Viața”. Ediție specială. Chișinău, 2020. pp. 93-96. ISSN 1810-309X.

32. UNGUREANU, A. *Drept penal român. Partea generală*. București: „Lumina LEX”, 1995. 460 p. ISBN 978-606-39-0123-2.

33. VLADIUC, N., VASILOI, D. *Particularitățile pedepsei penale privative de libertate aplicate minorului*. În: Materialele Conferinței științifico-practice internaționale „Rolul pedepsei în societatea de tranziție”. Chișinău: Centrul Editorial al Universității de Criminologie, 2002. pp. 235-239.

34. БАБИЙ, Н.А. *Уголовная ответственность за спаивание несовершеннолетних*. Диссертация на соискание ученой степени кандидата социологических наук. Минск, 1986 г. 147 с.

35. ВЕТРОВ, Н. И. *Уголовное право. Общая часть*. Москва, 1999. 542 с. ISBN 5-7990-0228-8.

36. ГАНОВА, Г.О. и др. *Притягнення до кримінальної відповідальності неповнолітніх: процесуальне керівництво досудовим розслідуванням та підтримання державного обвинувачення*: Навчально-практичний посібник / К.: нау; тов «центр учбової літератури», 2015. 82 с. ISBN 978-617-673-172-6.

37. *Коментарий к Уголовному кодексу Российской Федерации* / Под ред. КАДНИКОВА, Н.Г. Москва, 2019. 1069 с. ISBN 978-5-9516-0828-4.

38. ПУДОВОЧКИН, Ю.Е. *Ответственность за преступления против несовершеннолетних по российскому уголовному праву*. Санкт-Петербург: Изд. «Юридический центр пресс», 2002. 293 с. ISBN 5-94201-060-9.

39. *Уголовный кодекс Российской Федерации № 63-ФЗ от 13.06.1996* (ред. от 01.07.2021, с изм. и доп., вступ. в силу с 22.08.2021). [citat la 23.12.2022]. Disponibil: https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_10699/?ysclid=luv05_svx_87595499258.

40. *Уголовный кодекс Украины*, No 2341-III от 05.04.2001. В: Відомості Верховної Ради України, No 25-26, 2001. [citat la 15.12.2022]. Disponibil: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30418109.

41. ХАНОВА, З.В. *Вовлечение несовершеннолетних в совершение антиобщественных действий: уголовно-правовые и криминологические проблемы*. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Махачкала, 2008. 208 с.

42. ЩЕРБАКОВА, Г.В. *Способи втягнення неповнолітнього у злочинну діяльність*. [citat la 21.02.2022]. Disponibil: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/12b1125c-ecf4-40ce-a48c-2d5b2f0e8711/content>.

LISTA PUBLICAȚIILOR ȘTIINȚIFICE ALE AUTORULUI LA TEMA TEZEI

Articole în reviste științifice naționale și internaționale (10):

1. CHIRIȚA V., STAHURSCHI A. „Latura subiectivă a infracțiunii de atragere a minorilor la activitatea criminală sau determinarea lor la săvârșirea unor fapte imorale”. În: Revista științifico-practică „Legea și Viața”, nr.12, **tipul „C”**, decembrie 2019;

2. STAHURSCHI A. „Circumstanțele agravante ale infracțiunii de atragere a minorilor la activitatea criminală sau determinarea lor la săvârșirea unor fapte imorale”. În: Revista științifico-practică „Legea și Viața”. Ediție specială, **tipul „C”**, august 2020;

3. STAHURSCHI A. „Subiectul infracțiunii de atragere a minorilor la activitatea criminală sau determinarea lor la săvârșirea unor fapte imorale”. În: Revista științifico-practică „Legea și Viața”, **tipul „C”**, ianuarie 2020;

4. STAHURSCHI A. „Obiectul infracțiunii de atragere a minorilor la activitatea criminală sau determinarea lor la săvârșirea unor fapte imorale”. În: Revista științifico-practică „Legea și Viața”, nr.2, **tipul „C”**, aprilie 2021;

5. CHIRIȚA V., STAHURSCHI A. „Attracting minors to criminal activity - normative method of committing harmful deed provided by the art.208 criminal code of the Republic of Moldova”. În: Матріалі міжнародної наукової конференції молодих учених „Полицейська медіація як інструмент захисту прав та інтересів громадян”, м. Одеса: ОДУВС, 04.06.2021;

6. STAHURSCHI A. „Atragerea minorilor la activitatea criminală – modalitate normativă de comitere a faptei prejudiciabile prevăzute la art. 208 Cod penal al Republicii Moldova”. În: Revista științifico-practică „Legea și Viața”, **tipul „C”**, martie 2022;

7. CHIRIȚA V., STAHURSCHI A. „Atragerea minorilor la activitatea criminală sau determinarea lor la săvârșirea unor fapte imorale: parametrii statistic-criminologici și unele aspecte privind latentitatea”. În: Revista Anale științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al RM, ed. 16, **tipul „B”**, 2022;

8. CHIRIȚA V., STAHURSCHI A. ”Проблемы определения объекта и предмета преступления, предусмотренного ст. 208 УК Республики Молдова Вовлечение несовершеннолетних в преступную деятельность или склонение их к аморальным действиям”). În: Уголовно-правовые, уголовно-процессуальные и криминалистические проблемы преступлений, совершенных несовершеннолетними. Материалы Международной научно-практической конференций. Азербайджан, г. Баку, 17 апреля 2023, с. 259-269;

9. STAHURSCHI A. „Comparative criminal law elements regarding the offense provided for in article 208 criminal code of the Republic of Moldova”, În: Revista „Supremația Dreptului” SD, nr.1, 2023, **tipul „B”**, 11 decembrie 2023;

10. **STAHURSCHI A.** Elemente constitutive subiective privind atragerea minorilor la activitate criminală sau determinarea lor la săvârșirea unor fapte imorale. În: Revista Națională de Drept, Nr.1 (249), anul 24(2023), **tipul „B”**, noiembrie 2023.

PARTICIPĂRI LA FORURI ȘTIINȚIFICE

Internaționale:

a. Conferința internațională științifico-practică a tinerilor cercetători „Medierea polițienească ca instrument al ocrotirii drepturilor și libertăților cetățenilor”, organizată de către Academia de Poliție din Odesa, Ucraina, în parteneriat cu EUAM, 04.06.2021.

b. Conferința științifică cu participare internațională „Protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului în procesul asigurării ordinii și securității publice”. Ediția I-a. Chișinău, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, 9.12.2021.

c. Conferința internațională științifico-practică cu genericul „Probleme de drept penal, procesual-penal și criminologic”, cu participare on-line, organizată de Academia de Poliție a Republicii Azerbaidjan, 17.04.2023.

Naționale:

a. Conferința științifică a doctoranzilor „Criminalitatea în Republica Moldova – tendințe, probleme de prevenire și combatere”. Chișinău, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, 25.09.2018.

b. Conferința științifică a studenților doctoranzi „Prevenirea și combaterea criminalității -probleme, soluții și perspective”. Chișinău, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, 24.01.2020.

c. Conferința științifică a studenților doctoranzi „Prevenirea și combaterea criminalității -probleme, soluții și perspective”. Ediția II-a. Chișinău, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, 26.06.2020.

d. Conferința criminologică interuniversitară „Învățământul și cercetarea criminologică: aspecte naționale și regionale”, organizată de Institutul de Științe Penale și Criminologie Aplicată. Chișinău, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, 20.03.2021,

e. Conferința științifică interuniversitară a studenților-doctoranzi cu genericul „Prevenirea și combaterea criminalității - probleme, soluții și perspective”. Ediția a III-a. Chișinău, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, 25.03.2021.

f. Conferința științifică națională cu participare internațională „Rolul științei în asigurarea securității naționale și a activității anticrimă”. Chișinău, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, 21.12.2021.

g. Conferința științifică națională interuniversitară a studenților-doctoranzi cu genericul „Prevenirea și combaterea criminalității – probleme, soluții și perspective”. Ediția a IV-a. Chișinău, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, 27.01.2022.

ADNOTARE

Stahurschi Alina. Răspunderea penală pentru atragerea minorilor la activitate criminală sau determinarea lor la săvârșirea unor fapte imorale. Teză de doctor în drept. Chișinău, 2024

Structura tezei: introducere, patru capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografia din 271 titluri, 142 pagini text de bază. Rezultatele obținute sunt publicate în 10 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: atragere, instigare, determinare, activitate criminală, infracțiune, fapte imorale, minor, părinte, ocrotitor legal, pedagog, constrângere, violență, victimă, răspundere penală.

Scopul lucrării: scopul prezentei lucrări constă în realizarea unui studiu amplu și multispectual al speculului de probleme juridico-penale referitoare la infracțiunea de atragere a minorilor la activitatea criminală sau determinarea lor la săvârșirea unor fapte imorale, precum și înaintarea unor recomandări de perfecționare a cadrului normativ național existent.

Obiectivele cercetării. În vederea atingerii scopului vizat, au fost formulate următoarele obiective: studiul surselor doctrinare și al reglementărilor normative internaționale și naționale ale infracțiunii de atragere a minorilor la activitatea criminală sau determinarea lor la săvârșirea unor fapte imorale; examinarea elementelor obiective și subiective ale infracțiunii prevăzute la art. 208 CP al RM; elucidarea circumstanțelor agravante ale infracțiunii cercetate; analiza comparativă a legislațiilor penale ale altor state; stabilirea unor criterii clare de delimitare a atragerii minorilor la activitatea criminală sau determinarea lor la săvârșirea unor fapte imorale de alte infracțiuni; concretizarea și diferențierea tipurilor de violență aplicate asupra minorului în procesul realizării faptei date; stabilirea momentului de consumare a infracțiunii analizate; concretizarea motivului și scopului urmărit de făptuitor în urma atragerii minorilor la activitatea criminală sau determinarea lor la săvârșirea unor fapte imorale; înaintarea unor propuneri de lege ferenda, care vor îmbunătăți cadrul legal existent al infracțiunii în cauză.

Noutatea și originalitatea științifică. Prezentul studiu reprezintă o cercetare complexă a problemelor teoretico-practice privind infracțiunea de atragere a minorilor la activitatea criminală sau determinarea lor la săvârșirea unor fapte imorale. Principalele elemente inovative ale studiului sunt: concretizarea și definirea conceptelor de: atragere la activitatea criminală, instigare la infracțiune, determinare la săvârșirea unor fapte imorale; argumentarea necesității decriminalizării modalității faptice „determinarea la săvârșirea faptelor imorale” și redarea acestuia unui conținut contravențional; concretizarea și gradarea tipurilor de violență aplicate asupra minorilor în cea nepericuloasă și periculoasă pentru viața și sănătatea victimei; argumentarea unui set de recomandări sub formă de lege ferenda etc.

Problema științifică importantă soluționată constă în următoarele: relevarea lacunelor admise la formularea normei juridico-penale prevăzute de art.208 CP; elaborarea unui cadru conceptual care să corespundă standardelor de calitate a legii penale și să faciliteze interpretarea și aplicarea normei juridico-penale prevăzute de art.208 CP, în special prin formularea conceptului de instigare a minorului la săvârșirea infracțiunilor; gradarea tipurilor de violență aplicate asupra acestora, transferarea în sfera aplicabilității contravenționale a modalității faptice de determinare a minorilor la săvârșirea faptelor imorale; modificarea redacției art.208 CP prin reformularea titlului, a dispoziției și introducerea unui șir de circumstanțe agravante noi.

Semnificația teoretică. Importanța teoretică a tezei rezultă din soluționarea unor probleme de ordin juridico-penal cu referire la infracțiunea de atragere a minorilor la activitatea criminală sau determinarea lor la săvârșirea unor fapte imorale, iar concluziile formulate ar putea completa bazele teoretice ale dreptului penal, inclusiv prin înlăturarea unor lacune legislative relevate și înaintarea unor propuneri concrete sub aspect de lege ferenda.

Valoarea aplicativă a lucrării va fi apreciată din punct de vedere practic, în mod prioritar, pentru organele de drept, în deosebi: ofițeri de urmărire penală, ofițeri de investigații, procurori, judecători, avocați etc., cărora le vor fi de folos reperatele științifico-practice de încadrare juridică a infracțiunii de atragere a minorilor la activitatea criminală sau determinarea lor la săvârșirea unor fapte imorale. Totodată, materialele prezentului studiu științific pot servi drept suport în procesul de instruire atât a studenților ciclurilor I-III de studii, audienților cursurilor de formare inițială și managerială, cât și pentru alte categorii de cititori.

Implementarea rezultatelor științifice. Majoritatea subiectelor din prezenta lucrare, precum și unele recomandări, au fost dezbătute în cadrul diferitor manifestații cu caracter științific, fiind publicate atât în reviste științifice recunoscute cât și în materialele conferințelor științifice naționale. De asemenea, conținutul și concluziile formulate în prezenta teză pot fi utilizate în procesul de instruire a studenților din cadrul instituțiilor de învățământ superior, în activitatea practicienilor, totodată pot sta și la baza perfecționării de perspectivă a cadrului normativ național.

АННОТАЦИЯ

Стахурски Алина. Уголовная ответственность за вовлечение несовершеннолетних в преступную деятельность или склонение их к аморальным действиям. Диссертация на соискание ученой степени доктора юридических наук. Кишинев, 2024 год

Структура работы: введение, 4 главы, общие выводы и рекомендации, библиографию из (271 источников), 142 страниц основного текста работы. Результаты исследования опубликованы в 10 научных работах.

Ключевые слова: вовлечение, подстрекательство, склонение, преступная деятельность, преступление, аморальные действия, несовершеннолетний, родитель, законный защитник, педагог, принуждение, насилие, жертва, уголовная ответственность.

Цель научной работы: заключается в проведении комплексного и многоаспектного исследования спектра уголовно-правовых вопросов, относящихся к преступлению вовлечения несовершеннолетних в преступную деятельность или склонения их к аморальным действиям, а также выдвижению рекомендаций по совершенствованию существующей национальной нормативной базы.

Задачи исследования. Для достижения поставленной цели были сформулированы следующие задачи: исследование доктринальных источников и международных и национальных нормативных положений преступлений вовлечения несовершеннолетних в преступную деятельность или склонения их к аморальным действиям; рассмотрение объективных и субъективных признаков преступления, предусмотренного ст. 208 УК Республики Молдова; выяснение отягчающих обстоятельств расследуемого преступления; сравнительный анализ уголовных законодательств других государств; установление четких критериев отграничения вовлечения несовершеннолетних в преступную деятельность или склонения их к аморальным действиям от иных преступлений; уточнение и отличие видов насилия, применяемого к несовершеннолетнему в процессе осуществления данного деяния; установление момента доведения анализируемого преступления до конца; уточнение мотивов и целей, преследуемых виновным при вовлечении несовершеннолетних в преступную деятельность или склонении их к аморальным действиям; выдвижение предложений по *lege ferenda*, способствующих совершенствованию существующей правовой базы по данному преступлению.

Научная новизна и оригинальность. Настоящее исследование представляет собой комплексное исследование теоретико-практических вопросов, связанных с преступлением вовлечения несовершеннолетних в преступную деятельность или склонение их к аморальным действиям. Основными инновационными элементами исследования являются: конкретизация и определение понятий: вовлечение в преступную деятельность, побуждение к совершению преступления, склонение к аморальным действиям; обоснование необходимости декриминализации фактического способа «склонения к аморальным действиям» и придание ему правонарушительного содержания; уточнение и классификация видов насилия, применяемого к несовершеннолетним, на опасное для жизни и здоровья жертвы; обоснование ряда рекомендаций в виде *lege ferenda* и др.

Важными научными вопросами, решаемыми в работе, являются выявление допущенных недостатков при формулировании уголовно-правовой нормы, предусмотренной ст. 208 УК РМ; разработке концептуальной основы, соответствующей стандартам качества уголовного закона и облегчающей толкование и применение уголовно-правовой нормы, предусмотренной ст. 208 УК РМ, в частности, путем формулирования понятия побуждения несовершеннолетнего к совершению преступлений; классификация видов применяемого к ним насилия, перенесение фактического способа склонения несовершеннолетнего к аморальным действиям в сферу правонарушительной применимости; внесение изменений в редакцию ст. 208 УК РМ путем повторного формулирования заголовка, положения и введения ряда новых отягчающих обстоятельств.

Теоретическая значимость **диссертационного исследования** обусловлена решением ряда уголовно-правовых вопросов применительно к преступлению вовлечения несовершеннолетних в преступную деятельность или склонения их к аморальным действиям, а сформулированные выводы могут дополнить теоретические основы уголовного права, в том числе путем устранения некоторых выявленных законодательных пробелов и выдвижения конкретных предложений в аспекте *lege ferenda*.

Практическая применимость диссертации будет оценена с практической точки зрения, преимущественно для правоохранительных органов, в частности: офицеров по уголовному преследованию, розыскных офицеров, прокуроров, судей, адвокатов и др. которым будут полезны научно-практические ориентиры по правовой квалификации преступления вовлечения несовершеннолетних в преступную деятельность или склонения их к аморальным действиям. При этом, материалы настоящего научного исследования могут служить подспорьем в учебном процессе студентов I, II и III циклов обучения, слушателей курсов начальной и управленческой подготовки, а также любого читателя.

Внедрение результатов диссертационного исследования. Большинство тем настоящей работы, а также некоторые рекомендации обсуждались на различных научных мероприятиях и публиковались как в признанных научных журналах, так и на национальных научных конференциях. Содержание и выводы настоящей диссертации также могут быть использованы в процессе обучения студентов высших учебных учреждений, в работе практикующих специалистов, а также при дальнейшем совершенствовании национальной нормативной базы.

ANNOTATION

Alina Stahurschi. Criminal liability for involving juveniles in criminal activity or encouraging them to commit immoral acts. PhD Thesis in Law. Chisinau, 2024

Thesis structure: Introduction, 4 chapters, general conclusions and recommendations, bibliography of 271 sources, 142 pages of basic text. The results achieved are published in 10 scientific papers.

Keywords: involvement, incitement, encouragement, criminal activity, crime, immoral acts, juvenile, parent, legal protector, pedagogue, coercion, violence, victim, criminal liability.

Purpose of the paper: this paper aims to conduct a comprehensive and multi-aspectual study of the spectrum of legal-criminal issues related to the crime of involving juveniles in criminal activity or encouraging them to commit immoral acts, as well as to put forward recommendations for improving the existing national normative framework.

Objectives of the research: to achieve the intended purpose, the following objectives were formulated: study of the doctrinal sources and international and national normative regulations of the crime of involving juveniles in criminal activity or encouraging them to commit immoral acts; examination of the objective and subjective elements of the crime provided for in Art. 208 of the Criminal Code of the Republic of Moldova; elucidation of the aggravating circumstances of the crime under investigation; comparative analysis of the criminal laws of other States; establishment of clear criteria for distinguishing the involvement of juveniles in criminal activity or their encouragement to commit immoral acts from other crimes; objectification and differentiation of the types of violence inflicted on juveniles in the process of accomplishing the given crime; determination of the moment of commission of the analysed crime; objectification of the reason and aim pursued by the perpetrator in involving juveniles in criminal activity or encouraging them to commit immoral acts; putting forward proposals of *lege ferenda*, which will improve the existing legal framework of the given crime.

Scientific novelty and originality. The present study is a comprehensive research on the theoretical and practical issues concerning the crime of involving juveniles in criminal activity or encouraging them to commit immoral acts. The main innovative elements of the research are: objectification and definition of the concepts of: involvement in criminal activity, incitement to crime, encouragement to commit immoral acts; argumentation of the need to decriminalize the factual modality of “encouragement to commit immoral acts” and giving it a contraventional content; objectification and grading of the types of violence inflicted on juveniles into non-dangerous and dangerous for the victim’s life and health; argumentation of a set of recommendations in the form *lege ferenda* etc.

The important scientific issue addressed consists of the following: emphasizing gaps in the formulation of the legal-criminal rule provided for in Art. 208 of the Criminal Code; development of a conceptual framework, meeting the quality standards of the criminal law and facilitating the interpretation and application of the legal-criminal rule provided for in Art. 208 of the Criminal Code, in particular by formulating the concept of incitement of juveniles to commit crimes; gradation of the types of violence inflicted on them, transferring the factual modality of encouraging juveniles to commit immoral acts to the field of contraventional applicability; amendment of the wording of Art. 208 of the Criminal Code by reformulating the title, and the provision and introducing a series of new aggravating circumstances.

Theoretical significance. The theoretical significance of the thesis derives from the settlement of some legal-criminal issues with reference to the crime of involving juveniles in criminal activity or encouraging them to commit immoral acts, and the conclusions formulated could supplement the theoretical basis of criminal law, including by removing some legislative gaps revealed and putting forward concrete proposals under the aspect of *lege ferenda*.

The practical value of the paper will be experienced from a practical point of view, primarily for law enforcement bodies, in particular: criminal prosecution officers, investigating officers, prosecutors, judges, lawyers, etc., who will find useful the scientific-practical landmarks of legal classification of the crime of involving juveniles in criminal activity or encouraging them to commit immoral acts. Therewith, the materials of the present scientific study can serve as a support in the training process of students of cycles I, II and III of studies, audiences of initial and managerial training courses, as well as any reader.

Implementation of scientific results. Most of the topics in this paper, as well as some of the recommendations, have been discussed at various scientific events and have been published both in recognised scientific journals and in the materials of national scientific conferences. In addition, the content and conclusions formulated in the present thesis can be used in the process of training students in higher educational institutions, and in the work of practitioners, and can also form the basis for the further improvement of the national normative framework.

STAHURSCHI Alina

**RĂSPUNDEREA PENALĂ PENTRU ATRAGEREA MINORILOR
LA ACTIVITATE CRIMINALĂ SAU DETERMINAREA LOR
LA SĂVÂRȘIREA UNOR FAPTE IMORALE**

Specialitatea științifică: 554.01 – Drept penale și execuțional penal

Rezumatul tezei de doctor în drept

Aprobat spre tipar: 31.05.2024

Hârtie ofset. Tipar ofset.

Coli de tipar: 2.73

Formatul hârtiei 60x90/16

Tiraj 35 ex.

Comanda nr. 323

Tiparul executat la „PRINT-CARO” SRL
mun. Chișinău, str. Astronom Nicolae Donici,14,
MD-2049, Republica Moldova